MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLÍTICA

Preu: 30 cèntims - Corts Catalanes, 589 - Tel. 11430 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Any VI. Núm. 260 - Barcelona, dijous, 25 gener de 1934

BIBLIOTECA ARÚS

Què volen anar a fer a Madrid aquests de l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre, si els tractaran com a «isidros»?

Uns conservadors prudents

Tota l'actuació de Lliga Catalana després de la derrota electoral del dia 14 és curiosíssima i ens demostra de quina manera els esdeveniments, quan són decisius, posen al nu la veritable natura dels homes. Fins aleshores el vell partit de la plaça de la Cucurulla, transplantat a un local més esbarjós del Passeig de Gràcia, havia tingut una gran cura de no trair novament la seva mancança d'un pregon sentiment de catalanitat. Ha bastat un moment dins el qual, equivocats o no, els seus homes han tingut dins el passat règim de favoritisme i de grans interessos treballava per atreure's tots els sectors més egoistes del nostre poble, s'anava congriant un nou sentiment de catalanitat enmig de gentades tradicionalment apartades del moviment patriòtic. El desplaçament de la Lliga vers l'indiferentisme catalanista coincidí amb la catalanització de les masses. L'abisme entre la realitat i l'artifici es féu, així, doblement ample. Quan ha vingut el moment de la trencadissa, el vell partit, amb sorpresa d'alguns dels seus

Aspecte nocturn del Parlament català

la sensació que el país els fugia de les mans, qui sap si per sempre més. Això ha provocat en ells una crisi fatal. L'esperit de colla els ha paralitzat el sentiment patriòtit i tot seguit han confós l'anècdota amb la història. El moment passional deu haver estat terrible quan persones innegablement intel·ligents, actuant de catalanistes i amb un cert historial, s'han proposat de donar un escàndol sense estudiar-ne els retrucs. El seu intent de desvirtuar el Parlament català, amb una retirada que no té cap justificació, precisament els mateixos dies que, a Madrid, acordaven defensar la validesa de l'elecció de l'ex-ministre dictatorial Calvo Sotelo, és una monstruositat tan evident, que denota fins on estan desmoralitzats, i dóna una mesura exacta de dues coses: la supèrbia i la jactància d'aquesta gent que es pensen tenir el monopoli del bon govern a casa nostra, i la insignificança dels seus idealismes. Partit menat per una plutocràcia bastant desarrelada, no ha vist l'hora de maniobrar contra tot Catalunya com a protesta del gran delicte de no haver-los escollit per a governar-la. I la mateixa inconsciència de la maniobra l'agreuja més encara, perquè acusa una feblesa moral i una decrepitud perfectes.

Certament, un catalanista sense equívocs com era Prat de la Riba mai no hauria gosat jugar així amb els destins de la seva pàtria. I és que llavors la Lliga era un partit viu dirigit per un home amb un pensament, i ara està menat per personatges impulsius i la massa no té cap més sensibilitat que la de colla. Quan un partit arriba a aquest estat vol dir que ja se li acaba la missió que té dins d'un poble

La nova actitud de rebellia contra l'Estatut (colorada amb pretextos que no poden convèncer cap ànima seriosa), per altra banda no constitueix cap novetat. No és més que el coronament neguitós de tot aquell collaboracionisme inoportú del senyor Cambó i dels seus amics amb la monarquia espanyola, quan el règim era més contrari a les justes reivindicacions catalanes. Ja aleshores es precisà l'existència de dos corrents dintre la Lliga. L'un, d'un catalanisme més aviat verbal. L'altre, d'un afany immoderat de govern. Per cobdícia acceptaven carteres i posaven Catalunya a segon terme. Ara, amb més raó, per despit ja no miren el que convé al país i el tracten amb una hostilitat manifesta. Tant abans com ara els facilita aquesta brusca retirada del sentit catalanista una mateixa cosa; la seva absència de relació amb les multituds catalanes. La seva actuació dintre d'un despatx, sense veure ni adonar-se del que passa pel carrer, els fa planera aquesta giragonsa. No és tot u virar dintre de casa o en públic, i la Lliga ja fa massa anys que no surt de casa.

Fa mal fet? Fa ben fet? Nosaltres creiem la pregunta ociosa. La Lliga fa el que pot, i qui fa el que pot no està obligat a més, diuen. A mesura que ella, per pesar més membres, s'ha comportat com si ja no existís el catalanisme. Tot ho havia devorat l'esperit de dreta, l'animadversió envers el poble i la democràcia.

D'aquesta insensibilitat n'hi ha mil símptomes. Entre ells el més patent són els recents articles del senyor Cambó arran de les eleccions. Quan un home que es pensa ésser catalanista gosa escriure que els catalans som mereixedors només d'estar sotmesos a una tutela per tot allò que afecta a l'ordre públic, és senyal que ha perdut la carta de navegar.

Es lamentable. També ho serà l'espectacle bullanguer que donen retirant-se del Parlament català; però no és gens perillós. Catalunya en aquestes hores té la sort de no necessitar ni la tutela de forasters que invocava el senyor Cambó ni la del mateix senyor Cambó. Tot una nova força popular evolucionant cap un sentit cada dia més concret de govern, no pot ésser deturada, ni tan solament entrebancada per rebequeries que esclaten dintre d'un despatx de quatre senyors. I d'això en tenen sort aquests senyors mateixos, perquè si, per desgràcia, el gest dels dirigents de la Lliga tingués la virtut, que ells es creuen que té, de provocar una mena de guerra civil a Catalunya, en serien les primeres víctimes els insensats que han tingut la inconsciència de provocar-la. I no creiem pas un encert de les classes conservadores de casa nostra empendre, com als bons temps d'Alfons XIII, una política que s'assembla prodigiosament a la dels quatre gats arnats de la «Unión Monárquica» i la «Defensa Social». En realitat, com menys aldarull moguin millor per a ells, i poden fer pregàries perquè tots els avalots que es proposen els fracassin d'una manera saludable, a major llaor i glòria de Catalunya. Si armen malestar són ells, els més primparats, els que en tocaran les conseqüències més amargues.

De Dijous — a Dijous

Si fos possible de fer un recompte a fi de determinar quina és la paraula més sovint pronunciada i escrita des d'un quant temps ençà, indubtablement seria el mot crisi *el que apareixeria com d'un ús més freqüent, tant aquí com a l'estranger.*

Quan se n'ha parlat tant, és que, indiscutiblement, la paraula responia a una realitat. Però de vegades s'arriba a tenir la impressió que precisament perquè és una paraula que s'ha fet servir amb tanta profusió, ja s'ha buidat de tot contingut real i no respon tant com podria semblar a un veritable estat de coses.

Esmentar la crisi a tort i a dret i repenjar-s'hi per a explicar-ho tot ha vingut a ésser un tòpic d'aquells que s'accepten sense control ni discussió. Es tan còmode de tenir unes crosses així per a tirar endavant el raonament!

No volem pas negar que hi hagi crisi, i que sigui general en tot el món, més acusada en uns llocs que en altres. Però no se'ns podrà dir que no s'hagi arribat a un veritable abús d'aquest concepte i se li hagi donat un abast que dista molt de tenir realment. Amb finalitats obeint a tota mena d'interessos, s'ha explotat el tema de la crisi per a totes les conveniències particulars més que per als interessos generals.

Això sí, s'ha parlat molt de crisi i no s'ha fet gran cosa per tal de posar-hi remei. I és clar que en assenyarlar aquesta manca de providències per a reduir la crisi ens referim sobretot al nostre país. I és clar també que, essent la crisi actual un fenomen universal, i donada la interdependència de tots els països del món, els remeis de caràcter local no poden ésser sinó d'un abast limitat.

Però deixem-nos de consideracions massa generals, pròpies per als tècnics — que, dit sigui de passada, està demostrat que fins ara no han resolt gran cosa —, i aturem-nos en el cas més immediat, el nostre.

Malgrat la crisi, la vitalitat de Barcelona no ha pas minvat tant com podria fer suposar l'abús de parlar de crisi. No fa gaire, en un article de La Publicitat *s'assenyalava la creixent prosperitat de Barcelona malgrat tots els trasbalsos que ha patit els darrers desennis i que han estat sempre superats per la vitalitat extraordinària de la nostra ciutat.*

Es un fet comprovat que les crisis són sempre agreujades per la manca de confiança. A part les providències, per exemple, preses per Roosevelt, en el seu pla de reconstrucció dels Estats Units entra en forta proporció el factor psicològic d'infondre confiança a un país que l'ha perduda.

Per això més val parlar poc de la crisi, no creure's del tot que n'hi hagi, o almenys treballar amb la confiança que treballant tot s'arreglarà.

Per la magnífica prova de confiança que representa, pel coratge que ha d'infondre als altres barcelonins, pel prestigi extern de la ciutat — que no és possible si no s'apuntala en alguna cosa autèntica i sòlida — mereixen bé de la ciutat tots els industrials i comerciants que, menyspreant la tan anomenada crisi i contra d'ella, es llencen a muntar negocis, a obrir nous establiments, a engrandir els que ja existien.

Els altres, els que s'esveren, els que confonen la prudència amb la por més ridícula, són uns sabotejadors, inconscients o no. I el mal és que llur actitud no tan sols els perjudica a ells. — X.

Avui es compleixen cinc anys de l'aparició del primer número de MIRADOR

Amb aquest motiu, la setmana que ve publicarem un número extraordinari

MIRADOR INDISCRET

El càrrec fantasma

El senyor Pérez Salas, nomenat pel Govern de Madrid Cap Superior de Policia de Barcelona, es va trobar, en venir el traspàs total de serveis d'Ordre Públic, que el càrrec que ostentava havia desaparegut com per art d'encantament. La seva posició esdevingué, si més no, curiosa. No podia presentar la dimissió a Madrid, perquè la policia barcelonina no depenia del Govern central; no podia presentar la dimissió a la Generalitat, perquè aquesta no l'havia nomenat.

Davant del conflicte, el senyor Pérez Salas decidí anar-se'n a votar a Lleida.

Encara no n'ha tornat.

...i el càrrec efectiu

En possessionar-se del càrrec el comissari general d'Ordre Públic, senyor Tomàs Ramon, es topà amb la dificultat d'haver de substituir un senyor que no havia dimitit.

—*No existe ningún documento oficial en que conste que el señor Pérez Salas ha cesado en el cargo* — li digueren a Jefatura.

Mentrestant, però, el senyor Tomàs Ramon bé havia de seure en algun despatx i bé havia de disposar del pis que li pertocava a l'edifici central de la policia. I mentrestant, també, el senyor Pérez Salas s'havia fet fonedís i no havia retirat cap dels documents i efectes particulars que tenia a Jefatura.

El senyor Tomàs Ramon decidí tirar al dret. I avui dia, en algun recó de Jefatura, deu haver-hi uns paquets de papers i de roba que esperen vanament que el seu propietari, senyor Pérez Salas, els vagi a recollir.

"Gasetilla suplicada"

El diumenge passat, des de la trona de l'església de Sant Francesc, un orador sagrat es dedicà a blasmar tots els espectacles que es fan actualment a Barcelona. Tots, llevat d'un, més ben dit: el del Romea. El reverend crític el comparà als altres i en tragué la conseqüència que calia que tots els fidels anessin a escoltar les tirades de versos del senyor Pemán.

Un d'aquests fidels — una mica tabalot —, en sortir del temple, féu la frase justa:

—Aquesta prèdica d'avui ha estat, més que un sermó, una *gasetilla suplicada*.

L'afició a abusar

Dissabte passat fou batut a Barcelona el rècord de la golafreria. Als trenta o quaranta minuts de l'hora anunciada d'inauguració del nou local de la Joieria Roca — i això que la puntualitat no és cap característica de la gent d'aquí —, el bufet estava ben pelat i eixut i a les capses d'havans no hi quedava ni l'aroma. L'assalt es repetí amb igual fúria cada vegada que arribaren noves provisions. Una senyora va preguntar a un cambrer si hi havia caviar; un senyor sol va agafar deu puros d'un grapat.

L'entrada era per invitació, però davant aquell espectacle no va semblar excessiva la frase d'un company nostre, en acomiadar uns amics:

—A la sortida, deuen escorcollar.

Tragicomèdia

El senyor Cambó escriu poc, però quan ho fa és suculent de debò.

El seu article de la setmana passada (segon i darrer d'una llarga sèrie frustrada, probablement), és de les coses més bones que un catalanista pot haver escrit.

Lluitar durant tres desennis per això que se'n diu l'autonomia i, quan gairebé ha estat assolida, pronunciar-se contra certes atribucions elementalment inherents a un règim autonòmic, seria còmic si no fos fastigós.

No sabia mentir

Una anècdota electoral, encara...

L'escena, a Manresa, en un collegi del districte segon d'aquella ciutat. Vota una monja. Es a dir, vota... Intenta votar.

L'interventor de les Esquerres l'atabala a preguntes. La religiosa respon com pot i s'enerva progressivament. Més preguntes, encara...

—Mirin — conclou, finalment, la monja —. No sé dir mentides. Fa sols vuit dies que sóc a Manresa. «Aquesta senyora» — ensenya la cèdula — que la vingui a fer votar una altra.

Els interventors de la Lliga amagaren, discretament, la cara entre un munt de paperassa.

L'eloqüència dels fets

Sabem que el B. O. C. es troba molestat per haver dit en aquestes mateixes columnes que molts dels seus afiliats són funcionaris municipals i de la Generalitat. Però nosaltres acostumem a estar ben informats.

Tant és així que avui hem de tornar a insistir sobre el mateix concepte, amb proves als dits.

Heus ací l'òrgan en la premsa diària dels bloquistes, de l'endemà de les enèrgiques manifestacions de l'actual president de la Generalitat arran de la protesta dels funcionaris per la supressió d'estrenes. Gairebé la meitat del text del desnodrit *Adelante* era dedicat a la defensa dels burócrates: un solt en negretes a primera pàgina, un article titulat *La Generalidad contra los funcionarios*, una sèrie de notes en castellà epigrafiades *En l'Associació de Funcionaris de la Generalitat de Catalunya*, i encara l'anunci per a l'endemà d'un interviu amb el president de l'esmentada Associació.

A part el fet que tinguin o no tinguin raó els protestataris, no és d'una eloqüència reveladora aquest interès dels terribles comunistes del B. O. C. a defensar el funcionarisme sempre tan blasmat per les masses de baix de tot?

Coses d'En Miquel Utrillo

Per aquell taller que Ramon Casas tenia al Passeig de Gràcia, hi havia la redacció de *Pèl & Ploma*. Mentre Casas dibuixava i pintava, Utrillo feia córrer la ploma. També hi anava a escriure Eduard Marquina, de vegades. De tant en tant, hi compareixia Santiago Rossinyol, posseït d'irreprimibles ganes de produir drames, comèdies, sainets i monòlegs.

Per aquell taller desfilaren totes les personalitats del país i les estrangeres que s'esqueien passar per Barcelona.

Tota persona amb la qual Utrillo feia coneixença, passava per aquell taller, i Ramon Casas la retratava. Així es nodria la col·lecció de *Pèl & Ploma*, la revista on Utrillo signava amb el seu nom i amb els pseudònims de *Pinzell* (crítiques d'art) i *El del Galliner* (crítiques teatrals).

* * *

En aquell temps, era molt difícil veure comèdia des del pati de butaques. Les senyores duien uns barrets d'amples ales, carregats d'herbes, d'ocells dissecats, de flors de roba i de quincalla.

Una nit «de moda», al Novetats, l'Utrillo va haver de seure darrera un barret d'aquests, i va protestar-ne en veu alta, tant que l'acompanyant de la senyora li demanà explicacions.

—Explicacions, cap—respongué l'Utrillo. —He vingut a veure la Mariani i no aquesta massa de cent quilos vestida de negre, que sembla un misteri de processó de poble vist d'esquena. I no parlem del barret...

—Què n'ha de dir del barret?—féu la senyora.

—Que sembla un projecte per cobrir una plaça de toros amb un jardí suspès de Babilònia de per riure.

L'acompanyant de la senyora intentà agredir-lo i l'assumpte passà al jutjat.

Les facècies de l'Utrillo van desarmar la serietat de la justícia:

—Permeti el senyor jutge. En un país menys ben organitzat per a tota classe de desordres que el nostre, això no passa. Hi està prohibit l'ús al teatre de barrets-parc, com s'hi prohibeix fumar, tirar trets, fer volar estels i altres activitats que no deixin veure l'espectacle al públic. Aquí, a Barcelona, una providència tan radical només s'ha pogut adoptar al Liceu, i encara perquè com que gairebé tot és propietat, per a no perdre el valor de les localitats, els propietaris fins passarien per anar a l'òpera amb estrenyecaps.

* * *

A primers d'aquest segle, Galdós i Utrillo es conegueren i intimaren. Un inèdit de la mena dels insensats empaitava el novel·lista espanyol amenaçant-lo amb la lectura d'un drama en quatre actes. Per a desfer-se'n, Galdós demanà ajuda a l'Utrillo.

—Res de llegir—digué aquest a l'autor—, i menys a don Benito. Només consentim que ens expliqui l'argument. I enllesteixi en cinc minuts, que tenim pressa.

El dramaturg inèdit explicà que la protagonista, en el primer acte, estava de tres mesos, de cinc en el segon, de nou en el tercer...

—No sé pas — acabà l'inèdit — quin títol posar-li.

—En vol un d'efecte segur?—digué l'Utrillo—. Es el mateix que li proposaria don Benito: *La prenyada*.

* * *

Un tarambana carregat de diners demanava un dia a l'Utrillo que li aclarís què redimoni era un objecte que li havien encolomat. Era una mòmia egípcia autènticament falsificada.

A la pàg. 3: **El futur alcalde de Barcelona. Parlant amb el senyor Pi i Sunyer,** per Joan Soler.

A la pàg. 5: **La qüestió del teatre. Punts de vista** (El teatre d'aficionats), per Carles Capdevila.

A la pàg. 7: **Miquel Utrillo, l'animador,** per Jaume Passarell.

A la pàg. 8: **La crisi de la vida musical. Música i economia,** per Otto Mayer.

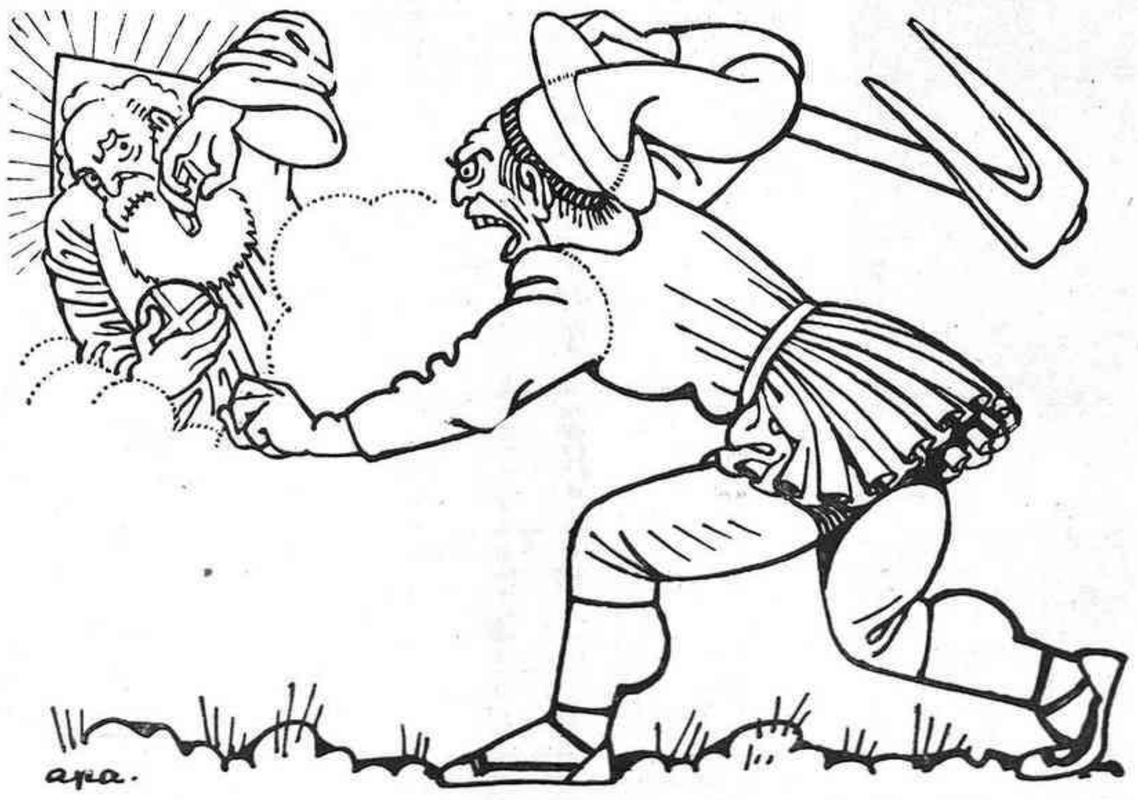

—Si no han de seguir els angels llaurant per a mi, no vull fer més de Sant Isidre... Que en faci el Sursum Corda!

(c) Ministerio de Cultura 2006

L'Utrillo va donar-li unes llargues explicacions històrico-arqueològiques que complagueren el babau col·leccionista, el qual, després de pensar-s'hi una estoneta, preguntà:
—I quants anys li feu a aquesta mòria?
—Quatre mil sis-cents trenta-nou—va dir l'Utrillo amb gran aplom.
—Com ho sabeu tan segur?
—Per la gran pràctica.

* * *

Pel dimarts de Carnestoltes del 1903, sortiren a ramblejar una colla de disfresses ilustres: Rossinyol vestit de Mimí de *La Bohème*, Peius d'Abderraman, Vilumara d'Amonasro de l'*Aïda*, Oleguer Junyent de Rodolfo de *La Bohème*, Jandro Soler de soldat anglès, Malats de mariner i l'Utrillo de moro. Aquest obligà Bagaria i Moraguetes — que no s'hi podia resistir perquè el seu primer article l'hi havia publicat l'Utrillo a *Pèl & Ploma* — a rapar-se al zero, els va untar el cap amb goma i els va enganxar confetti barrejat.
—Ningú us coneixerà: aneu de pesta bubònica.
(Després, per treure'ls el confetti, calgué escatar els apestats.)
A quarts de cinc de la matinada, quan la broma ja havia durat prou, l'Utrillo es penjà un cartell a l'esquena, amb la inscripció: *Va de retiro*.
Ja era el segon cartell del dia, perquè a la tarda, Rossinyol, Jandro Soler, Bagaria, Utrillo i Moraguetes havien comparegut a la rua dalt d'un carro de dues rodes, guarnit amb una bànova vella i vestits ells d'autèntics mamarratxos. El carro duia un gran cartell: ¡*Exigimos el primer premio aunque sea con injusticia*! ¡*Viva el Jurado*!

Sempre hi ha un pitjor

L'altra tarda, tot recordant facècies de l'Utrillo, es passà, al volt d'uns aperitius, a recordar-ne del Manolo Planas, un dels bevedors més conspicus i dels *repentistes* més aguts de Barcelona.
Però una vegada, després que havia hagut de passar un mes a Madrid, en preguntar-li l'Utrillo, al vell Continental, si es bevia molt a Madrid, féu aquesta resposta:
—Ui! Mira si s'arriba a beure, que he passat desapercebut.

No hi ha temps de més

Una matinada d'abans de la guerra, al Lion d'Or, Manolo Planas escoltava el relat d'un conquistador:
—Jo, per veure una dona, dissabte vaig agafar l'exprés de la nit; arribo a Madrid a les nou, la veig, l'emprenc, ens fem amics, la convido a dinar, em diu que sí, passo per alt les bogeries, ens barallem, vaig cap a l'estació i dilluns a les nou del matí ja era a Barcelona i a un quart de deu formava al despatx.
—Ja sé quina dona era—diu Manolo Planas—. La dona del cap d'estació. No hi ha temps de més.

La salut abans que res

Manolo Planas era aficionat als bons tenors. Per ell, després de morir Gayarre i de retirar-se Massini, Garulli, Demarchi i Marconi, ja se n'havia perdut la mena.
Tothom recordarà l'extremada propaganda amb què l'empresari Mestres, en 1925, va llançar el tenor Fleta. En les *Notas de sociedad* dels diaris apareixien noms i més noms de gent coneguda, amb títols i sense, que s'havien abonat al Liceu per a sentir el tenor Fleta.
Manolo Planas va escriure a un crític musical d'un diari barceloní aquesta carta que transcrivim exactament:
«Amic benvolgut: Si, com suposo, apareix en el vostre diari, com en tots els altres, la llista dels abonats al Liceu i dels que assistiran a la funció inaugural per a sentir En Fleta, jo et prego que en cas de publicar una contrallista dels que no hi assistiran, m'hi apuntis en primer terme, perquè no vull que sigui menys que En Làzaro, que gràcies a Déu no l'he sentit, i no he estat mai tan bé de salut com ara. Agraintte per endavant tan assenyalat favor», etc.

UNA INSTITUCIO BARCELONÍSSIMA

La Sala Parés fa els cinquanta anys

Tot just obert el ventall dels mesos barcelonins, ja apareix una fita sentimental en el calendari.
Es una fita que diu que fa cinquanta anys, un tal senyor Parés inaugurà una galeria d'exposicions d'art en aquell carrer envernissat per la tradició i batejat amb el nom eufònic i catalanesc de Petritxol.
Ara de tot plegat en fem una barreja. La perilla autènticament cosmopolita del senyor Parés ens representa el darrer punt de contacte amb una època que va perfecvia de despertar un anhel, fill de l'íntima coneixença.
El senyor Parés va saber veure que a Catalunya es desvetllava una consciència febrosa de potencialitat econòmica i deduí que després d'això vindria a no tardar gaire un poliment espiritual.
I no es va pas equivocar. La gent respongué. S'interessà per l'objecte del seu negoci i ben segur que en el seu interior va cremar més d'una vegada la satisfacció del gran estratega que veu venir a les seves

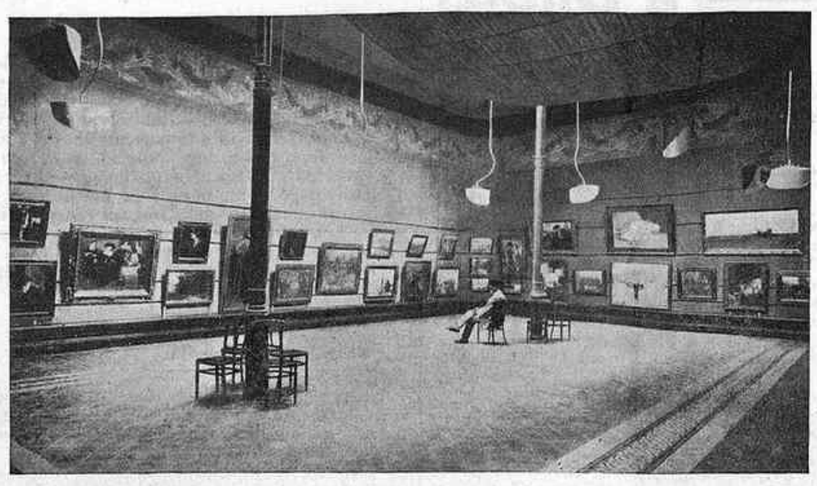

La Sala Parés en temps del Sr. J. B. Parés

cionar la nacionalització de la crema, va introduir el gust de les col·leccions particulars i va originar les primeres violentes opinions sobre l'art que ja a Europa havia rebut una forta dosi d'equilibri.
Aquesta barreja l'estenem sense saber ben bé per què a un grapat de coses ciutadanes que ja estan posades a l'altar on van a resar els darrers supervivents del vuitcentisme i els pocs fidels assabentats que la gent d'aquella època van fer alguna cosa més que vegetar sense pena ni glòria.
Hi ha una mica de confusió d'idees, però què al cap i a la fi honora el nostre poble i el retrata a bastament posant en evidència la seva familiaritat amb els seus legítims antecessors que feren de Barcelona un conjunt demogràfic que arrossegava generals pels carrers, anava a la processó amb un aire de circumstàncies, organitzava balls de disfresses sensacionals, plorava la seva desaparició nacional i creava de mica en mica una indústria considerable.
Pensar en aquests fets pot ésser promogut per qualsevol commemoració. Ara l'incentiu a pensar-hi és la celebració de les noces d'or d'una sala en la qual s'ha anat exposant i venent pintura mentre els telers catalans han anat proveint els prestatges dels sastres dels ministres espanyols, dels militars conspicus, dels bisbes més elevats. Les monedes d'aquestes personalitats i d'altres de menys relleu han donat mil voltes pel nostre país. Moltes d'elles van entrar un dia en una caixa sòrdida. Encara hi són esperant la resurrecció. D'altres han servit per a fer anar tramvies, per a fer cases de quatre pisos i per a posar en moviment la nova ciutat.
Moltes però han entrat rodolant pel carrer de Petritxol, algunes s'han aturat una miqueta davant els plats de nata i altres s'han deixat canviar per una tela que les estava esperant.
El senyor Parés les pressentia. Estava disposat a usar la paciència si calia. Sabia però que finalment havia de succeir. Demés, estava segur que la pintura que sortia ha-

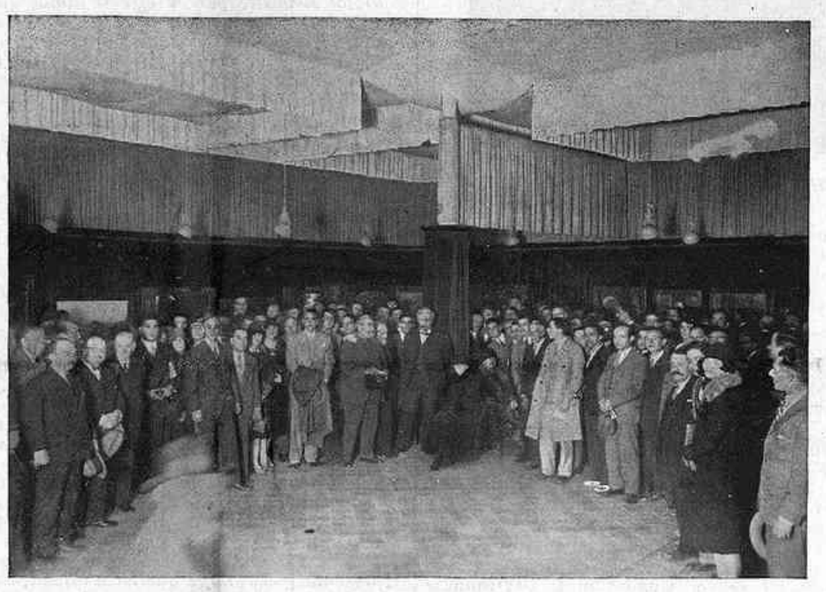

La inauguració d'una exposició del trio Rossinyol-Casas-Clarassó

campanar del Pi o sota els pròxims arbres de la Rambla, els seus coetanis preparaven el miracle de la Barcelona primera ciutat de la Mediterrània.

* * *

La Sala Parés, pròpiament sala d'exposicions, s'inaugurà exactament el dia 14 de gener de 1884. Dies abans els diaris havien publicat notes comentant el fet. *La Publicidad* del dia 11 deia:
«Los artistas encargados de colocar las obras de arte que figurarán en la Exposición Artística del señor Parés, son los señores Masriera (don José), Galofre y Tusquets. El día de la apertura se entregarán a los príncipes doña María Paz y Adalberto de Baviera, dos preciosos catálogos. Se trata de formar un catálogo ilustrado conforme se publican en París al abrirse anualmente el Salón.»
Això era un nou món que s'obria als ulls admirats de l'època. Els insubstituïbles prínceps carregats de medalles i de tota la quincalla oficial de l'aristocràcia genuïnament d'opereta, no hi podien mancar. El racial escepticisme català per aquestes festetes en les quals la sang blava prenia part, sembla que s'hi complaïa. El més segur era que el mateix senyor Parés, un cop desapareguda la darrera punta d'espasa, s'hi fes un solemne tip de riure. No obstant, però, la presència d'un bigoti principesc o de qualsevol personatge ilustre havia de donar la pàtina, i així tota la representació del poder perfumà la Sala Parés.
L'exposició inaugural era constituïda, segons *La Publicidad*, per «237 obras, de las cuales pertenecen 183 a la pintura al óleo, 35 acuarelas y dibujos y 22 esculturas. Los cuadros al óleo son debidos a 86 autores diferentes, las acuarelas y dibujos a 17 y las esculturas a 10.»
L'ordre de l'article ens porta indefectiblement a l'anotació estadística. Posats a fer, no podem ja eludir unes interessants acotacions de preus que també es refereixen a l'exposició del dia 14 de gener de 1884.
«El precio de las obras expuestas, según el catálogo, es el de 310,385 pesetas, excepto 27 que son para simple exposición y que pertenecen 19 a la pintura al óleo, 2 a la acuarela y 6 a la escultura.
»El precio total de las obras de pintura al óleo es de 260,750 pesetas, siendo el precio más alto en que se ha tasado un lienzo 30,000 pesetas y el menor 100.
»Los precios de las acuarelas y dibujos suman 36,660 pesetas. La obra más cara está tasada en 5,000 pesetas y la más barata en 60.
»La escultura está valuada en 12,975 pesetas. En 8,880 está tasada una obra y en 60 otra.
»En resumen: las obras que figuran en la Exposición Artística que ayer se inauguró y tienen su precio en el catálogo, suman la cantidad de seis millones doscientos siete mil setecientos reales.»
Aquesta enorme quantitat de rals corresponia a obres, entre les més sobresortints, d'Atché, Borrell, Baixeras, Benlliure, Campmany, Caba, Galofre, Inglada, Llimona, Masriera (Francesc i Josep), Miralles, Martí i Alsina, Ricard Madrazo, Nobas, O'Neille, Pahissa, Reynés, Ribera, Tamburini, Torrescassana, Urgellés, Vayreda, Arnau, etc., etcètera.

* * *

Poc temps després de la inauguració entrà en l'escena barcelonina el trio Rossinyol, Casas, Clarassó. I com no podia ésser d'altra manera, instal·laren les seves exposicions a la Sala Parés.
Amb ells vingué la introducció més que mai popular del gros públic. Vingué l'entronització del tortell dominical donant voltes penjant d'un fil i que girava sense parar entre quadro i quadro al llarg de les quatre parets, tot colpejant discretament les faldilles de les senyores i les gorres de mariner dels nens meravellats.
Si es pogués posar en clar la quantitat de nata empresonada entre pasta fullada que ha desfilat per la Sala Parés i es pogués comparar amb la quantitat de tela de pintar exposada, de segur que s'establiria una lluita tan equilibrada que el vencedor sols ho seria per punts.
No protestem d'aquesta silenciosa desfilada de la pastisseria del carrer de Petritxol. Ella ha figurat com un allicient, com el peu forçat per a entrar a la Sala els jaqués endiumenjats i les mantellines negres.
D'aquesta circumstancial visita en sortí un proselitisme per a les arts. Els nens demanaven més capses de colors als Reis. Per cada un que es sortia de pintar una flor, la deessa de l'esperit premiava la confiteria i els seus propietaris rebien sense saber com una indulgència com una casa.
El tercet del qual parlàvem fa poc, quedà vinculat a la sala. Arrel de la primera exposició que hi celebraren s'originà un fort disgust entre Rossinyol i el senyor Parés.
El pintor de jardins s'entestà a obsequiar els visitants amb un arròs que ell mateix es disposava a cuinar.
Casas i Clarassó feren molts viatges. Un portava llenya, l'altre pedres per a construir el fogó. Ho dipositaren tot al mig de la sala. Quan el senyor Parés s'adonà del que anava a passar, ja només mancava una mica perquè Rossinyol encengués el foc. Calgué tota l'energia del propietari per impedir la idea del creador del Cau Ferrat.
Aquest començà així. Després gairebé tot el seu humor emanà d'aquest lloc quinquagenari, al redós d'una penya diària formada pels seus dos companys de bohèmia i Nonell, Galwey, Manolo, els dos Urgells, els Masriera, l'aleshores jove Picasso que encara havia de passar la revàlida de París...
Aquesta penya era sotraguejada per fortes convulsions. Tan aviat s'abraçaven tots, com es repartien bastonades. La tònica, però, era una forta i indissoluble amistat que mai no es veié trencada.
El temps canvià les coses. Rossinyol s'anava quedant sol. Però ell no abandonà mai l'habitud, i a desgrat de tot, invariablement, no deixà un dia de presentar-se a la sala, a la qual involucrà un contingent crescudíssim d'incondicionals.

* * *

Encarrilada la necessitat de la col·lecció, el senyor Parés veié depassades les seves esperances. Un públic realment interessat li anà tallant les ales, ja anacròniques. Fet al seu començament, veié estranyat entrar per la porta de casa seva una joventut arrauxada que deia mal dels seus llums de gas i que criticava desconsideradament la seva gorreta plana.
La Sala Parés sofrí un col·lapse. El senyor Parés tenia al seu davant una època que se li escapava dels dits. Tots els esforços que fes serien estèrils i calia pensar en la faixa o en la caixa per a esquivar la R. O. del temps.
Barcelona tenia un altre baluard corcat; però, afortunadament per ella, el pogué salvar amb l'únic remei que recomanava la bona terapèutica. La Sala Parés s'havia de renovar.

* * *

Avui, naturalment, l'esperit de la Sala Parés no té gran cosa a veure amb el de la que va regentar el senyor Parés. I, no obstant això, la dita casa és l'encarnació de mig segle d'art barceloní, la plasmació d'aquell fenomen dels països cultes, els quals, a despit dels canvis més radicals, saben conservar la continuïtat d'una trajectòria espiritual.

E. F. GUAL

L'APERITIU

El guitarrista. — L'altre dia, veient ballar l'Argentina, mentre el públic s'anava diluint en una onada de xarop admiratiu, vaig tenir la suficient calma per evadir-me uns instants de les mitges de la dansarina i reposar el pensament en l'ombra grisa i modesta del guitarrista.
La modèstia dels guitarristes no és precisament una virtut cristiana; és més aviat una actitud escèptica, és la posició de l'home que està convençut que porta la veritat a la mà, però que la immensa majoria dels que l'escolten badaran indefectiblement. Ell toca la guitarra per ell mateix i per mitja dotzena de persones situades en mitja dotzena de planetes molt distants. De vegades, la dansarina que balla davant del guitarrista o el cantador que canta, el comprenen perfectament, i s'esborronen amb la màgica mala intenció de les cordes de la guitarra; però aquests personatges espectaculars, cínicament, es beuen tot l'oli de la guitarra i no deixen que al públic n'hi arribi una gota. Hi ha però entre el públic un audaç espectador que perfora el cinisme de les dansarines, i imposa en la seva consciència la forma precisa de la guitarra amb un rossinyol que treu el bec entre les cordes. Però aquests espectadors carregats d'audàcia no formaran mai un gran partit polític. A Espanya, el guitarrista i els devots del guitarrista no passaran mai d'ésser quatre gats amb les costelles a la fresca.
S'ha d'entendre bé que quan jo parlo del guitarrista no em refereixo als virtuosos que han volgut fer miracles amb la guitarra desnaturalitzant-la completament, com els industrials que arrenquen les pells de les esquerpes guineus de la Tartària, per dipositar-les a la nuca d'una opulent admiradora de l'oratòria del senyor Ventosa i Calvell. No es tracta d'això. Els guitarristes amb frac, ulleres de carei, perruca ondulant, com el cas Segòvia, per exemple, són uns artistes molt importants; però els guitarristes de la tristesa autèntica se'ls miraran sempre com a uns heterodoxos.
L'home que acompanyava les danses de l'Argentina convertint les ungles en una diabòlica trencadissa de vidre, pertanyia a la classe dels guitarristes de debò, estava situat dintre l'ortodòxia del cabell esclarissat i del posat impersonal.
Si els guitarristes fossin aficionats al bluf i procuressin treure un interès discret del seu capital d'emoció pura, serien unes persones tan importants almenys com els directors generals i podrien fer casaments brillantíssims. Però la filosofia dels guitarristes participa del menyspreu desolat davant de totes les pompes mundanes.
A Sevilla i a Còrdova és on el guitarrista autèntic treu uns quants diners del turisme. A Sevilla hi ha uns quants tocadors de guitarra excellents; els admiren d'una manera apassionada els cambrers de cafè, els enllustrabotes, els vigilants. Aquestes persones són les que acostumen a fer de manàgers dels guitarristes, els que arreglen els contractes i proporcionen els negocis.
El guitarrista accepta el contacte amb el món profà amb un aire de dignitat i de reserva que avui dia ja s'ha perdut fins en les millors escoles diplomàtiques. Somriu només en els imprescindibles moments, i quan s'ha mullat el llavi amb una gota del vi que li ofereixen, després dels comentaris o les preguntes de l'esnobisme torrat que el rodeja, l'home de la guitarra deixa anar un parell de síl·labes, escapades del país de la vaguetat i de la inconsistència.
A Andalusia, de vegades s'uneixen en conxorxes turbulents alguns desvagats milionaris indígenes, amb el turisme gras, ros de pèl i de gran cavitat gàstrica que arriba del Nord d'Europa. En aquestes conxorxes, que exploten follament en una cambra reservada, els guitarristes i les dansarines típiques solen ésser l'atracció obligada per quedar bé.
I és precisament en aquelles hores sardanapàliques, quan l'austera missió del guitarrista es destaca dins del fum com un lliri groc i negre que no està per orgues. La seva condescendència és il·limitada, els seus dits són incansables; la guitarra es recolza en el cor sense il·lusions i es va escalfant de mica en mica; el guitarrista contrau una punta les espatlles, ajup el cap com si tingués por de rebre una garrotada, i amb els ulls clavats a les cordes comença a fer miracles amb les ungles suavitzades per la nicotina. Aleshores, el guitarrista s'evadeix del món que el rodeja i viu en un paisatge pelat, de mosques i estrelles. La música del guitarrista és la música de la set. Tant se li'n dóna que pels ulls de les granotes humides que l'escolten passi de tant en tant un llampec o una llàgrima. Ell va fent i no es cansa, només cada dues hores deixarà escórrer una gota de mançanilla per les escletxes de la seva dentadura, generalment d'un verd indefinit com les persianetes que pengen dels prostíbuls de Càdiç. Després de molta estona d'esgarrapar les cordes, menjarà un parell d'olives i encendrà un cigar de l'Havana, immens, sense treure-li l'anella.
Quan els concurrents a la festa estiguin asfixiats de tabola i visquin en una esfera de vòmit, el guitarrista estarà serè i fresc com una rosa; amb la guitarra sota el braç aribarà a la porta del seu piset misteriós sense que ni una gota de vi li hagi profanat la camisa. Dintre el pis trobarà una dotzena de criatures que es desperten i que són els seus fills legítims, perquè en general aquests homes tan secs que toquen la guitarra acostumen a ésser prolífics com els vells patriarques. Al costat dels seus fills, sentirà la cridadissa d'una altra dotzena de verdums amb les òrbites buides que van espellofant panís dins de les gàbies. El guitarrista es menjarà una cua de peix fred, es beurà un vas d'aigua, i ell i guitarra se n'aniran a dormir tres dies seguits.
Aquests homes extraordinaris, quan canvien de clima o de fortuna, si són autèntics guitarristes, és imposible que s'engreixin, o que abandonin la seva americana impersonal i lamentable. Aquestes americanes dels guitarristes existien ja quan els altres homes anaven vestits amb pell de llop. Són un invent milenari i invariable que no crec que pugui destruir el comunisme que ara s'ha posat de moda a Andalusia.
L'Argentina, que és una dona intel·ligent i sap el valor de certes coses, quan tenia a l'escenari l'home de la guitarra, i quan la música de les cordes li obria com un ventall fresc l'angle nerviós dels braços, deixava de banda toat la literatura i es posava a ballar com un àngel.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL FUTUR ALCALDE DE BARCELONA

Parlant amb el Sr. Pi i Sunyer

El senyor Carles Pi i Sunyer pot envanir-se d'una carrera política ben ràpida i lluïda. No li ha calgut, com a tants d'altres, el penós esforç de pujar des dels graus més petits fins als més alts, sinó que sempre s'ha mogut entre càrrecs d'alçada: conseller delegat, ministre del Treball i ara sembla que serà designat per a exercir la primera magistratura municipal. Prenent temps al seu temps, ha tingut l'amabilitat de respondre a algunes preguntes que li hem fet sobre l'Ajuntament que Barcelona s'ha donat. I, com és natural, hem formulat, primer que res, una pregunta de caràcter general:

—Quina posició haurà d'adoptar el nou Ajuntament?

—La que jo entenc que cal tenir en aquest moment i que podríem dividir en dues parts: una, de recolliment sobre nosaltres mateixos; l'altra, portar a l'Ajuntament un màximum de severitat en tots els aspectes. Així nosaltres anirem a perfeccionar els instruments recaptatoris a fi que donin el major rendiment possible, a comprimir les despeses, a fer una nova redistribució del personal amb amortització de vacants i formació de plantilles i una forma d'ingrés que doni garanties. Naturalment, tot això fet en una forma que no representi persecució contra ningú. En un altre aspecte, procedirem a la revisió dels contractes amb les empreses gestores. En resum, preocupació per l'actuació i severitat a realitzar-la.

—A més a més d'aquesta orientació general, suposant, com s'ha dit, que els vots dels companys de consistori el portessin a l'alcaldia, quin és el seu pensament sobre aquest punt?

—Si el càrrec d'alcalde recau en mi, penso pendre d'una manera directa la responsabilitat de la hisenda de la ciutat; això vol dir que vull portar jo mateix tot el que faci referència a les finances municipals. No vull que mai ningú pugui dir que per no haver-me'n cuidat la hisenda municipal no marxa bé, i per tant, no m'hauré d'excusar mai en qüestions d'hisenda dient que, com que no era jo qui la portava, no n'estava informat. Demés, hi ha l'aspecte de la unitat de l'actuació municipal, que crec que sense la responsabilitat de la hisenda al meu càrrec no podria aconseguir-se. Fins ara la unitat d'actuació no ha existit, i tot era una obra dispersa. Hi ha havia gent de molt bona voluntat i excellents condicions, però que es veien poc ajudats perquè la mecànica del treball municipal no ho permetia. Ara sí, es podrà fer un pla d'actuació de conjunt, amb una direcció i unitat. Això no és obstacle perquè no adjunti a la hisenda algun company regidor que collabori amb mi i m'ajudi...

—I pel que fa referència a assumptes que l'Ajuntament que cessa hagi deixat pendents?

—Caldrà continuar allò que no s'ha pogut dur a terme per manca de temps o altres circumstàncies. Hi ha, per exemple, la qüestió dels enllaços ferroviaris. Nosaltres volem obtenir per a la ciutat tots els avantatges que es pugui. Sembla que la intenció de l'Estat és fer enllaços ferroviaris a Madrid, Barcelona, Bilbao, etc.; nosaltres, i sense desvirtuar per res el que l'Estat vagi a fer, procurarem treure'n tots els profits. Tinc entès que un dia d'aquests sortirà un decret creant un Comitè econòmic que s'encarregarà de la part financera dels enllaços. Crec que hi tindrem representació, i per tant caldrà referir-se a aquest comitè.

»El problema de la cultura té dos aspectes: el de locals i el de mestres. Respecte al primer, cal compaginar els immillorables desigs nostres amb l'estat de la caixa de l'Ajuntament. Ara bé, si es té en compte que hi ha una llei de l'Estat que dóna quatre-cents milions per a escoles en un espai de deu anys, i que això es pot fer d'acord amb els Ajuntaments, tal com s'ha fet a Vitòria, per exemple, podríem aportar a aquest conveni els grups ja construïts. Així entraríem dintre aquell pla de millores per part de l'Estat. Potser caldrà construir uns locals no tan brillants exteriorment ni amb tants esgrafiats, sinó d'un tipus que acompleixi la seva missió pedagògica amb més simplicitat exterior. Pel que es refereix als mestres, anirem a una entesa amb la Generalitat.

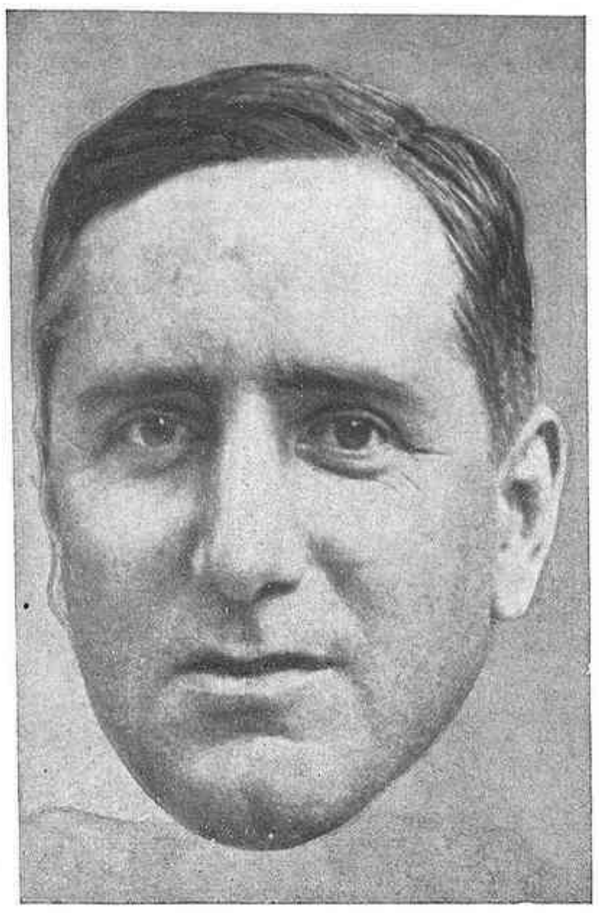

Carles Pi i Sunyer

—De projectes de caràcter social, pensa procurar d'empendre'n i de realitzar-los el nou Ajuntament?

—Efectivament, no podem negligir-los. Volem estudiar plans de cases barates, però no aquelles famoses cases com n'hi ha actualment en certes barriades, sinó un tipus modern, tal com se n'han establert en ciutats europees d'importància, tal com n'he vist a Amsterdam, a Viena i certs punts de Rússia. A més a més, en l'aspecte obrer crec que l'Ajuntament té el deure de muntar una mena de servei d'informació de les necessitats obreres per estar-hi amatent i remeiar-les. Entenc que la corporació municipal no es pot desentendre de tot el que fa referència a aquest aspecte. El nostre desig és que l'obrer compti amb qui tingui cura de les seves angúnies i hi posi remei o les assenyali a qui hagi de posar-n'hi.

—A part els que es puguin presentar durant la seva gestió, hi ha altres problemes sobre els quals tingui ja un propòsit format?

—Volem treballar de ferm en l'assumpte de la cessió del castell de Montjuïc a la ciutat, no per a fer el que pensen alguns de tirar-lo a terra i substituir-lo amb jardins. Jo crec que podrem trobar-li una destinació profitosa. Després, cal dotar la ciutat d'espais lliures. Cada dia més, la ciutat es va tancant, es volta de barriades sense ordre ni concert, i com més temps passi més difícil serà d'arranjar-ho. Cal que la ciutat disposi d'espais lliures, de zones prèviament assenyalades que no puguin ésser-li preses per l'avanç cada dia major de la construcció. En fi, projectes útils n'hi ha, i ganes de realitzar-los, també. Per acabar vull remarcar una cosa que potser és una impressió meva, però que em sembla certa. Avui com avui, la ciutat té confiança en nosaltres. Aquest marge de confiança que ens ha concedit, s'esvairia en tres o quatre mesos si amb la nostra actuació no ens en féssim dignes. Cal aprofitar aquesta confiança per a treballar amb tot l'entusiasme per Barcelona i per Catalunya. El poble barceloní espera de nosaltres una gestió eficaç, i hem de procurar-l'hi.

I aquí el senyor Pi i Suyer, futur alcalde de Barcelona, posa fi a la conversa.

JOAN SOLER

CONTINENTAL

Claris, 5. - Telèfon 19763

BARCELONA

Mirant a fora

La predicció del futur

Des de no feia gaire temps, el diari parisenc La Volonté *havia obtingut la collaboració del faquir Tahra Bey — aquell que Paul Heuzé ha demostrat que era un truquista mancat de tot do sobrenatural —, el qual proporcionava gratuitament als lectors del diari indicacions sobre llur esdevenidor.*

«Hem volgut — deia el diari car (en els dos sentits del mot) a Stavisky — que tota persona interessada pel seu esvenidor pogués, un cop a la vida, obtenir sobre el seu destí les llums d'un home dotat d'un poder especial.»

Quin badoc, aquest Dubarry, director de La Volonté, *que podent tan fàcilment saber què li passaria, s'ha deixat ficar a la presó!*

Tristan Bernard i el suicidi

Tristan Bernard és de les poques persones que creuen en el suïcidi de Stavisky. Ara que té una manera personal de comentar l'esdeveniment:

—La policia — diu — no perdonarà mai a Stavisky que li hagi passat al davant i li hagi esguerrat un servei tirant-se un tret al cap.

La palla i la biga

Com era d'esperar, la premsa hitleriana — no n'hi ha d'altra a Alemanya — fa gran soroll al voltant de l'afer Stavisky. Simple pretext per a conclourè que França és un país corromput que només pot salvar-se accedint a deixar-se envair per Alemanya.

Sembla que no es recordin — i no fa pas tants anys: era en 1931 — de l'afer de la Nordvolk, estafada d'uns 200 milions de reichsmarks (uns 1,200 milions de francs), obra dels germans Lahusen, els quals finançaven el partit nacional-socialista.

Ludwig als Estats Units

Emil Ludwig viatja actualment pels Estats Units, on la seva visita desvetlla un enorme interès. Almenys així ho diu ell mateix des d'un diari de Praga, en el qual conta les seves impressions i remarca el que ell anomena les paradoxes d'aquell país.

Per exemple: els americans fan els millors cigars i els cigarrets més detestables; els hotels de Nova York posseeixen ascensors ultra-ràpids, però conserven els mobles Imperi i Lluis XVI; etc., etc.

Una altra remarca del famós biògraf: Als Estats Units, totes les dones són encisadores, però totes s'assemblen, i quan pregunto a un amic què fan quan no somriuen, em respon: «S'exerciten a somriure.»

Però, ni calia dir-ho, el que té Ludwig més preocupat, és de saber l'extensió que la seva anomenada ha adquirit. En tots els països d'Europa ja li havia succeït que el camàlic que li duia els equipatges havia elogiat algun llibre seu. Als Estats Units, són els criats dels hotels els que han llegit les seves obres. Un d'ells — explica Ludwig — li contava un petit fet que acabava de passar a l'hotel. «N'escriuré alguna cosa», va dir Ludwig, i el criat li contestà: «Si surt tan bé com el Napoleó!*»*

«Suite» berlinesa

Hitler, Goebbels i Goering arriben al cel. Sant Pere fa notar al Pare Etern, abans d'introduir-los, que són personatges importants que cal tractar amb deferència. El primer que entra és Goebbels. El Pare Etern s'alça i el saluda a la manera hitleriana, i repeteix la rebuda quan arriba Goering. Però quan entra Hitler, el Pare Etern resta assegut.

—Però si és aquest el més important! — exclama Sant Pere.

—Ja ho sé, ja; però el conec massa: si m'arribo a alçar, em pren el lloc!

* * *

Goebbels va a cal sastre, però troba que li fa uns preus exagerats.

—A Ginebra — diu — em vaig fer dos vestits pel preu que em demaneu d'un.

—Es que, senyor ministre, éreu tan petit a Ginebra...

* * *

Una acomodadora d'un gran teatre de Berlin ha estat tancada en un camp de concentració.

Hitler s'havia presentat a aquest teatre i la desgraciada acomodadora tingué la imprudència de preguntar-li si tenia programa. El Führer pensà que es tractava d'una allusió sediciosa.

* * *

Una francesa es presenta en una oficina de correus de Berlin per a expedir un paquet amb un ninot representant Hitler. L'empleat es vol assegurar ben bé del contingut del paquet. Un cop l'ha examinat, escriu sobre l'etiqueta d'adreça, amb visible satisfacció: «Mostra sense valor.»

TXECOSLOVAQUIA

Quinze anys de democràcia

II (*)

A Txecoslovàquia no hi ha cap teoria racista; però hi ha el paneslavisme. Com el sentiment nacional, té el seu fonament en la lingüística. Hom comprèn amb relativa facilitat les llengües de les altres nacions eslaves, i per tradició secular tot ciutadà educat coneix almenys una altra llengua eslava.

Ja abans de la guerra, Praga era el centre més universal i més àgil de l'eslavistica mundial. Durant la darrera prosperitat, hom ha refermat aquesta posició amb la creació de nous instituts, càtedres, biblioteques i revistes. Aquesta expansió espiritual té a més a més una finalitat política: una nació mitjana de forta ambició vol reemplaçar la impossible expansió territorial per una de moral, que podria anar aparellada amb èxits econòmics.

L'església de Thein, a Praga (segle XV)

Per molt de temps, alguns crítics han mostrat un gran escepticisme envers totes les formes d'una «política eslava», i no semblaven pas mancar de raó accentuant les profundes diferències entre les nacions eslaves, més fortes que tots els esforços arranjadors de la intelligència txecoslovaca. Però els esdeveniments recents han desmentit els escèptics. Davant el perill alemany, esdevingut manifest, s'ha fet la unió del món eslau enter. Contrastos com el polonorus o el búlgaro-iugoslau, que fins ara semblaven inesborrables, s'han atenuat; solament les divergències bilaterals dels ucranians contra els polonesos i els russos no s'han apaivagat gens encara. L'enllaç tàctic entre els txecoslovacs i el món eslau enter és representat per la Petita Entesa. Aquest bloc d'Estats, format a començos de l'any passat, pot considerar-se com una gran potència *sui generis*. Demés dels txecoslovacs, comprèn els romanesos, que parlen una llengua mixta romano-eslava, i els iugoslaus, que ja abans s'han acostat als búlgars. D'una gran importància és el refermament de l'amistat entre Txecoslovàquia i Polònia. Amb l'acreixement de la Petita Entesa, els txecoslovacs hauran d'acostumar-se a una política de gran potència en els camps polític, econòmic i cultural. Per això, caldrà allunyar-se dels mètodes d'estalvis i de deflació que àdhuc han amenaçat el sistema universitari. Caldrà decantar-se més aviat cap al coratge emprenedor que cap a la seguretat. D'altra banda, el ministre d'Afers estrangers, Benes, representa ell mateix una curiosa síntesi de precaució i d'iniciativa.

Un problema particular de la República és el dels sedients alemanys sudetes. Es una situació certament delicada la de parlar la llengua d'una gran nació i de veure's, així i tot, limitats al paper de minoria nacional. Però cal confessar que els alemanys de Txecoslovàquia han fruït sempre d'una llibertat sense parió en cap altra minoria nacional del món. En els departaments de predomini de població alemanya, l'Estat txecoslovac guardava una discreció perfecta i concedia a la llengua alemanya i als treballadors alemanys una tal llibertat, que un espectador estranger hauria pogut oblidar que es trobava en territori txecoslovac. Malgrat això, durant els primers anys de la República, tots els ciutadans de nacionalitat alemanya es dedicaven a l'oposició.

Si els personatges principals de l'Estat haguessin estat menys demòcrates, n'haurien pogut treure conseqüències irreparables. Es una prova d'una gran previsió política que no ho hagin fet així. El temps i la realitat han treballat en pro de l'Estat. A causa d'interessos econòmics dels capitalistes agraris i industrials, els socialistes foren separats del govern, en 1926, i hi participaren els partits burgesos alemanys. Aquesta collaboració dels alemanys ha continuat així mateix després que els socialistes han tornat a ocupar el govern, en 1929. Però semblava, no fa gaire, que aquests partits alemanys «activistes» perdien cada vegada més ressonància entre els electors. Cada elecció comunal posava de manifest un augment fatal dels vots hitlerians. La Universitat alemanya de Praga esdevingué una fortalesa del hitlerisme. Mentre tancava bruscament la porta als savis expulsats d'Alemanya, mal que fossin ciutadans txecoslovacs, els seus professors visitaven aparatosament els estudiants hitlerians empresonats, per a fer-los passar els exàmens. Hom començà de témer que la democràcia restés fidel als seus principis fins al suïcidi.

Però es demostrà finalment que s'havien comprès les lliçons de l'exemple alemany. La defensa començà per uns plens poders extraordinaris concedits al govern a fi de facilitar-li l'execució ràpida de certes mesures econòmiques i polítiques. La vigilància de la premsa esdevingué més severa. Una sentència del Tribunal Suprem declarava com enemic de l'Estat el partit nacional-socialista alemany. Aquest moviment significà un canvi sobtat. El partit de la creu gammada, presa del pànic, es dissolgué ja abans d'ésser prohibit. La mateixa sort esperava al partit dels nacionalistes alemanys. Aquesta mesura, administrativa d'antuvi, fou ulteriorment eixamplada en legislativa general, que dóna al govern la plena facultat de prohibir i de dissoldre partits polítics, d'anullar llurs mandats parlamentaris, d'allunyar llurs membres de tota la vida pública, de confiscar la fortuna d'aquests partits i de totes les organitzacions semblants i d'impedir la fundació d'un nou partit de la mateixa tendència sota un altre nom. Aquesta llei recent és una modificació de la democràcia en sentit autoritari. La democràcia ja no deixa camp lliure als que volen minar-la o escanyar-la. Un abús d'aquesta llei sembla exclòs mentre hi hagi uns quants grans partits lleials que aguantin el contrapès. Pel que fa als alemanys, sentiren de sobte un pregon respecte envers un Estat que els mostrava la seva força. Hi hagué una colla de declaracions de lleialtat i la festa del 28 d'octubre trobà entre els alemanys un eco inesperat. Adhuc la Universitat alemanya es recordà d'oferir càtedres als célebres savis Kelsen i Utitz.

Cal esperar, per l'interès de l'Estat i dels seus ciutadans alemanys, que aquest canvi sera durador; però, independentment d'això, l'existència de Txecoslovàquia està assegurada per sempre. Certament, la seva creixença ulterior depèn del seu esperit d'iniciativa. Fixem-nos que avui Txecoslovàquia disposa d'una posició mitjancera en un triple sentit: entre els eslaus, entre els eslaus i l'Europa occidental, i entre la democràcia de l'Europa central i del món.

DR. CTIBOR MEDVIDEK

Praga, gener.

(*) Vegi's MIRADOR, número 257.

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190 — BARCELONA — Telèfon 73013
Teleg.: "Carburos" — Mallorca, 232

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Lliura: Bitllets de ferrocarril i Passatges marítims i aeris; els Bitllets quilomètrics espanyols, a l'acte, facilitant ensems al client la fotografia necessària.

Reserva: Seients en els trens ràpids, Places en Pullmans i cotxes-llits, Habitacions en els millors hotels, Autocars per a gran turisme.

Organitza: també: Viatges individuals a **preu fet,** Excursions, Peregrinacions, Congressos, Creuers i molt especialment

Viatges de noces: a Roma utilitzant els bitllets reduïts del **70 %** que com Agència emissora dels ferrocarrils de l'Estat Italià lliura a l'acte a tot client al qual interessin.

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL CINEMA

UN FILM EXCEPCIONAL

«La vida comença»

Aquesta temporada es projectarà una pel·lícula titulada *El primer dret d'un fill*. Es una pel·lícula amb pretensions doctrinals, però sia que els realitzadors no ho han cregut oportú, sia que no han estat capaços d'il·lustrar clarament llurs idees, el cas és que les intencions de l'obra són lluny de donar-se en fórmules netament definides. Així, per exemple, mentre una de les figures del film que hom endevina treballades amb més simpatia, és la d'una metgessa que advoca per l'exigència ineludible de la maternitat, per damunt de tota consideració moral i material, en canvi tot el final del film sembla fer la propaganda de la concepció voluntària.

Inútil dir que el film en qüestió no demostra res, i això per la simplicíssima raó que una pila de fets no demostren mai res; la demostració depèn de la taula de valors adoptada prèviament, i després de la natura dels raonaments que hom fa damunt dels fets, d'acord amb la pauta adoptada tàcitament, pauta que en aquest cas no fa sinó traduir la nostra més invencible actitud vital davant de la vida. Així, venir i dir: la misèria, el judici farisaic de la societat, el cinisme de l'home que es desentén de la paternitat, posen la dissortada dona en una situació angoixosa, i indicar com a solució a tan dramàtica situació la supressió de l'infant, és una solució que toparà sempre amb les consciències que tinguin una intuïció transcendental de la vida. Sense comptar amb tot el que revela aquesta actitud de complicitat — inadvertida, naturalment — amb els mals assenyalats, de depressió moral, de conseqüències més o menys pròximes per a la higiene moral de la societat, hi ha aquí en joc un instint profund clavat en l'ànima femenina, i que en moltes dones sortosament ha de resistir amb èxit l'envestida de totes aquelles consideracions utilitàries, encaminades moltes vegades a substituir una visió heroica de la vida per una visió acomodada.

L'espectacle emocionant d'aquest instint maternal, amb tot el seu seguici d'emocions i d'heroismes que donen a la vida aquest to de cosa seriosa i digna, un espectacle simple i pur, gens doblat d'intencions doctrinals, il·lustració eloqüent d'un fet transcendental que a cada instant es repeteix per aquests mons, una il·lustració servida amb una honestedat artística de primera classe, una il·lustració que és la millor antítesi de tota posició depriment enfront d'aquest gran fet que és l'infantament d'un nou ésser, això és la pel·lícula *La vida comença*.

La vida comença, realitzada per James Flood i Elliot Nuguent, és una pel·lícula massa excepcional — excepcional perquè és única dins el gènere — per no recomanar-la als nostres lectors. Una pel·lícula que transcorre tota ella dintre les parets d'una clínica de l'Estat destinada a l'assistència de les dones en el trànsit de la maternitat. La sala d'operacions, la sala on les futures mares allitades esperen el moment, el corredor on els futurs pares es morfonen d'impaciència i ploren i riuen tal com criatures.

Després del que hem dit, el lector podrà pensar que la pel·lícula ha d'ésser monòtona i desagradable, però si tal cosa ha pensat, s'equivoca completament. Els autors del film han triomfat del handicap que el tema els posava. Han variat amb tota mena de matisos els diversos casos que la pel·lícula il·lustra... Cada dona aporta el segell de la seva inconfusible personalitat a aquella situació gràvida d'esperances i de dolor. Mares ja bregades en els dolors del part, dones que s'encaren per primera volta amb la situació. No hi falta la cupletista que es plany de la negligència que l'ha portada allí, que diu ben alt que es desinteressarà del menut el qual cap llei no pot fer-li reconèixer com una cosa de la seva voluntat; però quan veurà el nin tot just nat no es resistirà davant d'un sentiment ignorat l'escalf del qual l'envaeix tota ella.

No és monòton i no és desagradable. Els autors han procedit en aquest aspecte amb un tacte que no coneix ni una feblesa. Han servit la veritat estricta, sense caure en la fàcil truculència d'un realisme de mal to. Però que han servit la veritat, no en dubteu. Impossible, per exemple, de parlar ací d'interpretació. No veieu mai l'actor. Es com si fóssiu espectador d'uns fets que estan succeint realment. La il·lusió és perfecta. Un èxit per als realitzadors. Un documental, però ordenat, obeint una ordenació dramàtica. Hi ha els contrastos tan necessaris en l'economia d'una obra d'aquesta índole, i així mateix una progressió dramàtica que dóna a l'obra una bella ordenació i una conclusió satisfactòria.

L'elogi que hem fet del film ens dispensa de dir que l'obra ha evitat completament tota nota melodramàtica i d'un sentimentalisme fàcil. Tot hi és autèntic, com era autèntica una escena inoblidable de *I el món marxa*... Un film d'aquesta classe, tan absolutament al marge de les preocupacions habituals instal·lades en el món del cinema, exigia de nosaltres aquestes línies.

JOSEP PALAU

«La vida comença»

PANORAMA

Shaw a la pantalla

El gran sapastre irlandès, viatjant, un any enrera, per Califòrnia, només va tenir sarcasmes per al cinema: no se'n salvava res, ni els medis cinematogràfics, ni les creacions de la pantalla. Va afirmar categòricament que no consentiria mai que es tragués un film de cap obra seva.

Encara no ha passat un any, i ja s'ha deixat convèncer. *El deixeble del diable*, amb John Barrymore en el primer paper, serà estrenat probablement aquest mateix any.

G. B. S. ha estipulat que no es pot introduir cap modificació en la trama de la seva obra, i que es reservava el dret d'acceptar o rebutjar el diàleg del film.

Però així i tot a Hollywood es considera un èxit que Shaw hagi deixat filmar una obra seva.

EL PROBLEMA DE LA «VEDETTE» I ALTRES COSES

Franziska Gaal

«...como una flor abriéndose a la caricia del sol, florecía una nueva estrella en el firmamento del cinema europeo... Era Franziska Gaal...»

Es amb aquesta prosa de perfumeria, en la qual excel·leixen els comentaristes burocràtics del cinema, que llegíem, en el programa oficial del Fèmina, l'elogi de Franziska Gaal. Lectures d'intermedi, que no conviden gaire a la meditació. No obstant, si no treieu els ulls del paper, us trobeu, més endavant, que «esta vez sí que el cinema europeo habrá de arriar la bandera a media asta».

Així estem? Sí, senyors: Franziska Gaal, la *vedette* hongaresa de la qual a Barcelona només coneixem dues pel·lícules, *ja* ha estat contractada a Amèrica.

Dues pel·lícules, que ens han estat presentades amb poques setmanes de diferència: *Verònica* i *Paprika*. Quin és el secret d'aquest èxit fulminant de Franziska Gaal? El seu cas no té altre precedent que el de Marlene Dietrich. Jannings, Chevalier, Lillian Harvey, no anaren a Amèrica fins que la seva fama a Europa estigué enormement consolidada. Franziska Gaal, en canvi, salta de Berlín a Hollywood abans, potser, que els seus empresaris europeus sàpiguen encara si els seus films donen o no diners.

Aquesta noia serà, doncs, una artista extraordinària?

No. Franziska Gaal és millor que una artista extraordinària. Es, simplement, una bona artista. El cinema, com totes les arts, ha patit per un excés d'artistes extraordinaris. L'artista extraordinari és el que queda consagrat per un rol d'excepció i després, tota la vida, ja no pot fer altra cosa que aquella seva creació excepcional. Un cas típic d'aquest problema ens l'ofereix Marlene Dietrich. Dirigida per Sternberg, va fer un film sensacional: *L'Angel Blau*. Tan sensacional, que encara no n'ha fet d'altre. No vol dir que no hagi sortit en sis o set pel·lícules més. Però la Marlene Dietrich que el públic pot veure a través de tots els rols, és sempre — sempre — aquella Marlene de *L'Angel Blau*.

Un film sensacional fa sempre de bon veure. Però quan aquest film, sota diversos títols, dura divuit o dinou hores, comença a resultar cansat.

En canvi, una artista simplement bona no corre el risc que els seus empresaris la condemnin a fer tota la vida el mateix paper. Com que no ha fet cap creació extraordinària, en pot fer, en canvi, moltes d'ordinàries. La veurem, per tant, triomfar amb el seu talent segur a través de totes les històries.

Franziska Gaal és una artista ordinària — i el lector que ens ha seguit fins aquí ja sap que no donem cap sentit pejoratiu a aquesta qualificació —. El secret del seu èxit en el cinema europeu, més exactament, en el cinema germànic, el trobarem en el seu temperament. Franziska és, essencialment, antigermànica. Hongaresa de naixença, els seus dons naturals, la seva gràcia, el seu *esprit*, la porten al pol oposat de la frivolitat tradicional que es fabrica als estudis de la U. F. A. i companyia. El germanisme, tant en art com en totes les seves altres expressions, es caracteritza per una tendència irresistible al gruix, al subratllat, a la pesadesa, per dir-ho en una paraula. Hi ha la pesadesa de l'or i la del plom. Es inútil afegir que no totes les coses pesades són dolentes. Però, circumscrivint-nos especialment al cinema, trobarem que aquesta particularitat del geni germànic, que en el ram del drama i de la tragèdia li ha servit per produir exponents magnífics, en el ram de la comèdia, de l'obra banal i lleugera, el perjudica en proporcions que sols els no germànics podem apreciar en tota la seva importància.

Per què són tan dolents els actors còmics alemanys?, ens havíem preguntat alguna vegada.

No trigàrem a descobrir que no eren pas mals actors; eren, simplement, alemanys.

Primer en *Verònica*, més tard en *Paprika*, Franziska Gaal se'ns ha presentat com una artista d'un picant, d'una agilitat i d'una gràcia gairebé desconegudes en el cinema europeu. Ni entre les artistes franceses, que, aparentment, sembla que haurien d'ésser les primeres de brillar en aquesta especialitat, trobem cap *vedette* que se li pugui comparar. Potser, en alguns moments, Florelle... Però no. Els anys hi són i Franziska té al seu favor una autèntica joventut. Es entre la fauna multicolor de Hollywood on hem d'anar a cercar els equivalents de l'artista hongaresa.

Per aquesta mateixa raó, dubtem que Franziska Gaal pugui superar, i amb prou feines repetir, a Amèrica, els seus èxits d'Europa. Posada enmig d'un conjunt d'artistes alemanys, ella destacava com destaca un automòbil que corri a vuitanta en una avinguda on tots els altres cotxes marxin a quaranta. A Hollywood, en canvi, es trobarà amb uns companys que es mouen a la mateixa velocitat que la seva.

Li costarà més, per tant, d'arribar la primera.

JOSEP MARIA PLANES

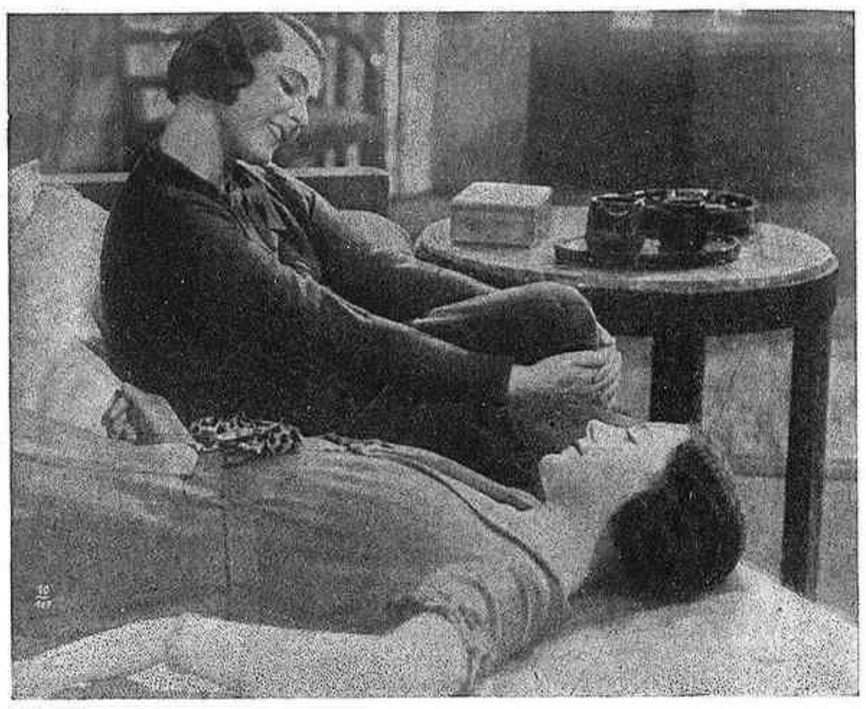

Franziska Gaal en «Paprika»

TOTS ELS DIES AL

CAPITOL

i

2 buenos camaradas

El programa més còmic de Barcelona, aplaudit el dia de l'estrena

KURSAAL

i

Noche de San Juan

amb

LIL DAGOVER

*

Dues Seleccions Filmófono

AVIAT

Tràfics al marge de la Llei

BERLIN. ROMA
VIENA. PARIS
MADRID
VALENCIA
se han rendido ante la joya cinematográfica

VUELAN MIS CANCIONES

DEMA, DIVENDRES, DIA 26

Estrena solemne

de la fantàstica producció

SEGONS L'OBRA DE KELLERMANN ◆ UNA COSA MAI VISTA NI OÏDA

METROPOL CINEMA
(LLÚRIA ENTRE MALLORCA I PROVENÇA)

Avui inauguració oficial - Tarda: Sessió especial dedicada a les autoritats i premsa
Nit: Sessió de gala i estrena de la graciosa comèdia **Un profesor ideal**, per Anny Ondra
Una exclusiva I. B. I. Films, i la grandiosa superproducció espectacular:

Direcció: Maurice Elvey — Música: Dr. Hugo Riesenfeld — Un film B. G. K.
Nota: Es despatxen localitats numerades per a les sessions de divendres, dissabte i diumenge.

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL TEATRE

Altres danses de l'Argentina

Quin èxit, l'Argentina! Confessem ingènuament que no l'esperàvem. El Barcelona s'omplirà, ens deien els que han vist l'Antonia Mercé triomfar davant els públics més difícils. El Barcelona s'omplirà... Però confessem ingènuament que érem profundament escèptics. Més d'un precedent autoritzava el nostre escepticisme. I ens feia afirmar que no teníem un públic de dansa. El record encara fresc de l'actuació de Vicente Escudero ens impedia de retirar aquesta afirmació. Pobre Escudero! Només comprès pel nostre setmanari, només aplaudit per uns quants entusiastes, que ocuparen deu rengles escassos del teatre Novetats, va anar a parar al Còmic — fi de festa de *Cleopatra* — on es va convertir en la riota de tothom, i on va haver d'aguantar, irònic, les impertinències de quatre imbècils que protestaven els seus *Ritmes*... Però ara... Quin èxit, l'Argentina! Apressemnos a rectificar. Tenim un públic de dansa. I aquest públic ja s'adonaria ara de la gran classe de l'Escudero. Tres concerts ha donat Antonia Mercé. I tres plens a vessar. Tots els que hem vist el Barcelona convertit en desert desolat mentre hi actuava una companyia tan bona com la De Rosas, sabem el que signifiquen aquests plens. Signifiquen que a Barcelona hi ha un públic disposat a omplir els teatres que li ofereixen espectacles de qualitat. Si aquests dies la gent fa cua per a veure *La posada del caballito blanco*, malgrat que es tracta d'una obra molt dolenta, però amb l'esperança de trobar-hi aquella mica de color i de moviment que no troba en altres seus de les antigalles venerables, ja es pot suposar com reaccionaria aquest públic si li oferissin espectacles de qualitat. Però això no hi ha cap empresari capaç de veure-ho. Aquests senyors prefereixen perdre diners amb revistes embrutidores i astracanades madrilenyes.

Quin triomf, l'Argentina! Davant l'èxit dels dos primers concerts, Antonia Mercé ha reincidit. I el tercer i darrer ha estat tan triomfal com els altres. Tampoc hi havia un seient buit al Barcelona, divendres passat. Hem tornat a veure l'estil matisat, el joc d'ulls i de farbalans emmidonats del *Tango*. El passeig altiu de la *Dansa V*. La *Corrida* tan perfumada de Sud, tan olorosa de sol i de clavells vermells... I la *Dansa del foc*, el terror supersticiós que dicta al múscul la convulsió frenètica, però sense aconseguir destruir l'estil. Hem tornat a veure tot això. I semblava una cosa nova. Semblava pura improvisació. Un amic ens deia que no volia anar al Barcelona perquè ja havia vist l'Argentina a Nova York i a París i sempre feia el mateix. Ja ens perdonarà l'amic si li diem que no sap el que es diu. Les danses ja vistes de l'Argentina semblen unes altres i una fresca improvisació. I és que — ho va dir Levinson, el més fervent panegirista de la gran artista — els seus balls no són *execució*, sinó contínua *creació*.

Però ja és hora de comentar les danses que l'Argentina va estrenar la nit del seu comiat. Per exemple, *La cariñosa*, dansa popular de les illes Filipines, que l'Argentina va portar d'un dels seus viatges llunyans. Així que l'artista surt a escena l'atmosfera és creada. I la imaginació us fa situar aquella silueta anacrònica en l'ambient d'on s'ha evadit. Encara que no hi sigui, *veieu* la tela de fons colonial. Manila abans de la guerra hispano-americana... Una saleta plena de calor i de foscor. Obscuritat tacada pel forat intensament lluminós d'una finestra, per la qual entren una llenca de Pacífic, un rètol desuet que diu *Fábrica de cigarros* i el cim d'una palmera retallat sobre un blau dels més forts. Al bell mig d'aquesta taca de llum, balla la *Cariñosa*, criolla de Malàsia. Mireu-la. Vestida de rosa, un ventall a una mà, un mocador de seda que endevineu amarat de suor a l'altra, l'Argentina evoluciona amb passos menuts, al so d'una música monòtona. Mandrosa i coqueta. Plena de cerimoniositat indolent i de preciosisme somrient. I amb aquella santa calma, i aquell *anar fent*... I un gest cansat que va dient *quina calda*! Poèticament ingenus, tots aquests posats, matisats i exquisits, tenen l'encís nostàlgic de la flor marcida o de la vella foto esgrogueïda. Coreogràficament, *La cariñosa* és d'una simplicitat esquemàtica. Uns passos petitets lligats amb un picament de peu a terra. I uns moviments de mans subtilíssims. Gairebé res. Si amb altres danses l'Argentina ens ha demostrat que és una gran ballarina, amb *La cariñosa*, que acaba amb una deliciosa actitud de cromo de capsa de cigars, se'ns ha revelat com actriu extraordinària, rica d'un joc infinitament matisat.

I heus ací el *Zapateado* de Granados. D'aquest ball, essencialment masculí, Argentina en fa una exhibició de gran virtuositat. Extreu de les seves petites sabates la mateixa varietat de timbres que fa brollar de les seves castanyoles. El que en altres ballarins vulgars és instrument de percussió insistent i monòton, en ella és diversitat i riquesa de sons, veritable simfonia. En la *Dansa Ibèrica* de Nin, drama coreogràfic en tres parts sense interrupció, Argentina és l'artista de talent múltiple, que li permet expressar els més variats sentiments, i passar d'un estat d'ànima a un altre d'oposat amb transició insensible. Tres danses en una. Tres manifestacions coreogràfiques lligades pels intervals de mímica. Primer, una eufòria presumida, les castanyoles riuen amb despreocupació, el cos s'agita, alegre... Després, el desesper, el cos s'immobilitza lentament, els cròtals pregunten, supliquen, temen... I, finalment, torna l'agitació, l'alegria triomfal barrejada de menyspreu... I cada sentiment és traduït pel moviment de dansa adequat. Quant a la *Dansa de la Molinera* del ballet *El sombrero de tres picos* de Falla, fou portada per Argentina a un gran tren, un brio enlluernador, ordenat per una gran seguretat rítmica i una tècnica de gran precisió.

Nit de triomf, la del divendres. Argentina, obligada a bisar moltes danses, no pogué ballar les altres, que li demanava el públic cridant, per no tenir més vestits al teatre.

SEBASTIÀ GASCH

Argentina

AVIAT

Es donarà a conèixer en un dels locals de Barcelona una obra perfecta que passa a diari en la gran escena de la vida.

Recordi vostè aquest nom:

POR UN SOLO DESLIZ

És una gran lliçó a la humanitat.

Una representació amateur

El tan dificilíssim paper d'experimentador, d'innovador, de constructor i tot, queda reservat, ara per ara, a casa nostra, a determinats nuclis de brevíssima i esporàdica actuació, com el que capitaneja, a Sitges, Artur Carbonell o com aquest que, per obra de Maria Carratalà, el Lyceum Club de Barcelona ha presentat al Teatre Studium la setmana passada.

Com saben els nostres lectors, es tractava d'una representació de tres peces en un acte cada una: *Un Caprici* de Musset, traduït per Rossend Llates; *Antonieta o la tornada del marquès*, de Tristan Bernard, traducció de Maria Carratalà, i *Com ell va enganyar el marit d'ella*, de G. Bernard Shaw, traduït per Carles Capdevila. Tres obres diferentes com d'altres no en puguin ésser més; tres temperaments oposats donant, cada un, en una curta exposició, una mostra ben justa i representativa de la tònica característica del seu talent, dels tòpics de la seva època, de l'ambient de la seva societat. Una tria encertadíssima, apta perquè l'atenció de l'espectador es mantingués sempre desperta i complaguda.

La primera actuació teatral de Lyceum Club ha estat tan reeixida, tots els que hi han intervingut ho han fet amb tanta comprensió del que portaven entre mans, que hem de demanar-los que no es disgreguin i que prossegueixin en la seva tot just iniciada comesa. Creiem que les intencions de tornar-hi hi eren ja, segons fos l'èxit que acompanyés la representació. Els incipients actors i les incipients actrius han pogut veure que aquest no els ha mancat; que s'animin, doncs, a repetir sovint la seva festa.

Aquesta representació del Lyceum Club, amb actors i actrius totalment improvisats, o d'una llista d'actuació insignificant, ens ha demostrat el que més d'una i més de dues vegades hem sospitat. Que el problema de l'actor català — com el de tantes altres activitats més o menys liberals — no és tant d'estricta formació professional com de cultura general; no precisament allò que hom en pugui dir saber moltes coses, sinó aquell coixí de coneixements difusos i indeterminats que, per exemple, fa que hom sàpiga posar-se a to amb aquest entreteniment de Musset o aquesta peça intranscendental de Bernard Shaw per a interpretar-los amb l'esperit que els correspon.

Es clar que en tot això també hi ha d'haver un bon director d'escena. En la representació que comentem, aquest ha estat Artur Carbonell, al qual adrecem la nostra felicitació pel seu encert a ambientar totes tres peces, amb un gust seguríssim i un gran sentit de l'harmonia i del contrast.

JOAN CORTES

Passeig de Gràcia, 57. — Telèfon 79681
De les 3 tarda a la 1 matinada

ARISTOCRATES DEL REGNE ANIMAL (Documental)
NOTICIARI FOX SONOR (Notícies d'Espanya)
NOTICIARI FOX SONOR (Internacional)
PER LES VALLS DEL TIROL

Fantàsia

AVUI DIJOUS, solemne presentació del simpàtic galan

Es l'encant màgic d'una interpretació deliciosa i d'una música encisadora de

Robert Stolz

el que portarà a unir les seves mans en un entusiasta aplaudiment!

●

Una pel·lícula d'excepció

LA QÜESTIÓ DEL TEATRE

Punts de vista

(El teatre d'aficionats)

Les desmesurades proporcions de l'article que ara fa tres setmanes dedicava a aquesta qüestió, em varen obligar a deixar enlaire un aspecte que necessito registrar per a apuntalar la meva tesi. Sostinc que la precària situació de la nostra escena no té altre origen sinó la poca, per no dir nulla, afició que els catalans han tingut al teatre català, al tracte d'inferioritat que li han dedicat i a la poca consideració que li ha concedit la complexitat catalana. Reconec que en enunciar aquest criteri, contrari a un parer molt estès, però acceptat sense lleials comprovacions, adopto una posició negativa i sé que de les negacions difícilment en surt cap impuls constructiu. Em sembla però que per situar la qüestió en el seu veritable pla, cal primerament destruir tot allò que en desfigura la perspectiva exacta i porta a deduccions gratuites i errònies de tan favorables, que en fallar davant de la realitat molt menys falaguera, engendren pessimismes i amargors injustificades. Cal escombrar totes les fantasmes que l'entusiasme xovinista i la irreflexió han alçat en el panorama històric de la nostra escena, i amb tota la humilitat i contrició que ens escau, posar la veritat, per poc gloriosa que sigui, davant dels ulls allucinats per les falses aparences d'una vida que no ha passat d'ésser una naixença interminable i dolorosa, interrompuda de tant en tant, per collapses semblants a l'agonia, com el que ara ens angunia a tots.

Aquesta feina és ingrata, sobretot per qui, com jo, ha dedicat els millors anys de la seva vida al teatre; crec, però, que és necessària i la faig amb el contrapès d'una modèstia obligada, però amb el cor ple d'esperança i lleialment, i per això agraeixo de debò les observacions amistoses que m'han estat fetes i encara més els encoratjaments, les ratificacions que m'han estat adreçades.

* * *

Una de les aparences que ha donat peu a molts observadors a sostenir la vitalitat de la nostra escena, ha estat la permanència, el nombre i l'activitat de nuclis d'aficionats que tradicionalment dediquen els seus ocis a la representació d'obres catalanes. Un país, diuen, com el nostre, on sempre han existit companyies d'aficionats, sent una atracció invencible al teatre. Les companyies d'aficionats, afegeixen, han estat el planter del nostre professionalisme, i elles en moltes ocasions, quan els teatres públics han claudicat, han mantingut encès el foc sagrat de la nostra dramàtica, i d'aquestes observacions i d'altres per l'estil, dedueixen que Catalunya ha tingut un interès evident pel seu teatre.

He de confessar que a mi aquestes observacions, després de meditar-les amb insistència, m'han portat a una conclusió contrària. He sostingut, i continuo sostenint-ho, que els catalans han tingut una visible predilecció pels espectacles i particularment pel teatre; això és cert, però pel que toca al teatre català, els catalans han estat uns aficionats incorregibles al teatre d'aficionats.

La frondositat de l'amateurisme a Catalunya ha fet creure a molta gent que l'aficionat gairebé era un producte original de Catalunya i que enlloc més no es donava amb la profusió i utilitat que es dóna aquí. Això és una equivocació que ha originat càlculs i perspectives errònies. El tipus d'aficionat és tan vell com el teatre universal, i s'ha donat i es dóna a tot arreu amb tanta o més intensitat que aquí. Enlloc, però, segurament, no li ha estat concedida la beligerància que se li ha reconegut a Catalunya, i aquesta desproporció sí que és típica i ben significativa.

El fuster, el sastre, el calderer, el teixidor del *Somni d'una nit d'estiu*, de Shakespeare, no són altra cosa sinó uns aficionats que es proposen representar una comèdia. Aquella colla de fadrins menestrals del segle XVI podrien ésser un antecedent de les nostres companyies d'aficionats. El mateix Shakespeare donava a estrenar la comèdia *Twelfth-night* (*La nit dels Reis*) als estudiants d'Oxford amb motiu d'una festa universitària celebrada en un jardí. Racine escrivia la tragèdia *Esther* expressament per la festa de fi de curs d'un pensionat de noies aristòcrates; l'aventurer Casanova, en un capítol de les seves *Memòries*, parla d'una representació d'aficionats dirigida per ell en el palau d'un noble francès; Goethe, en les dues versions del *Wilhelm Meister*, parla igualment d'aficionats i el seu protagonista, virtualment, és un aficionat de qualitat que en molts moments és l'estampa del mateix Goethe. A la cort de Versailles i a d'altres corts europees de l'època es donaven representacions d'aficionats, reclutats entre l'estament de la noblesa. Maria Antonieta prenia part en una representació privada de *Les bodes de Figaro*, de Beaumarchais. Larra, en l'article *Yo quiero ser cómico*, fa la caricatura de l'aficionat espanyol de 1830. Cito de memòria, però estic cert que una exploració superficial ens permetria multiplicar encara aquests exemples.

CARLES CAPDEVILA

(*Continua a la pàgina* 8.)

DIVENDRES ESTRENA AL CAPITOL

EL DILUVIO

R.K.O. ¡NUEVA YORK EN RUINAS! S.I.C.E.

La més impressionant. - La pel·lícula de la màxima emoció

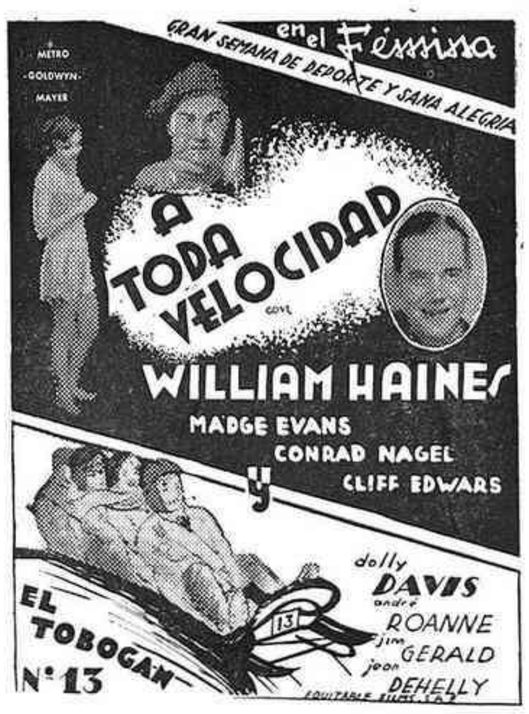

Dijous, dia 25 estrena

COLISEUM ● Un film d'art

Les dues figures més interessants que avui per avui pot oferir la pantalla mundial als amants del bon cinema ● Es un film PARAMOUNT

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

ELS LLIBRES

Jeroni Moragues, *Rubèn* (Llibreria Catalònia). — **Maria Teresa Vernet,** *Final i Preludi* (Edicions Proa)

El llarg silenci que havia mantingut Jeroni Moragues d'ençà de la publicació del seu primer llibre *Raquel,* que tan bona acollida va merèixer, podia fer creure que les activitats literàries d'un dels metges més treballadors de Barcelona es reduïen als articles sobre cinema o sobre autors estrangers que de tant en tant publica en les planes de MIRADOR o d'alguna altra publicació. Afortunadament no ha estat així, i el virus novellístic que duu a dintre Jeroni Moragues no l'ha deixat provisionalment tranquil fins que ha donat a la impremta aquesta segona novella, *Rubèn.* L'estil d'aquesta obra, el to i la tècnica novellística, el mateix tema que amb tanta delicadesa però d'una manera tan resolta hi és abordat, fan destacar amb un relleu ben propi i amb un accent original el nou llibre de Moragues en el panorama massa escarransit de l'actual literatura catalana.

L'argument de la novella és ben senzill. Glòria, noia barcelonina de casa bona, amb un prestigi una mica gratuit de molt intelligent i una positiva ignorància de les realitats del món, es casa, després d'un festeig formulari sense apassionaments ni trontolls, amb Josep Arnau — trenta anys, fabricant i solter a punt de fastiguejar-se de la seva insípida llibertat —. El contacte amb la crua realitat sexual, i sobretot el fet incomprensible de la doble personalitat del marit — apassionat només en certs moments, massa indiferent en altres —, produeix un trastorn destructor de totes les velles illusions i de totes les idees convencionals de la noia ben educada que és Glòria. La història del primer any d'aquell matrimoni, amb l'evolució dels sentiments d'ella fins a obtenir la creació del veritable lligam conjugal afectiu amb la concepció del fill que ha de resoldre tots els problemes que li ha suscitat la realitat, omple la novella.

Cal admirar en primer lloc l'elegància exempta de pudibundeses excessives amb la qual ha estat tracta el tema, prescindint de tota mena de consideracions patològiques. Jeroni Moragues té més interès a esbrinar la psicologia dels seus personatges i obté unes siluetes plenes de realitat i de vida. Ultra les de marit i muller, cal remarcar aquella cambrera de l'hotel de Zuric, que ens dóna un dels millors capítols de la novella; el pare de Glòria, prodigiós de naturalitat i d'egoisme; Oriol, noi entremaliat, i Papitu, el beneit contemplatiu, i també aquell esbós ràpid i deliciós de l'home que va a cercar la tripa de be per al peu de la seva dona.

La novella està tota ella escrita situant-se l'autor en l'interior dels personatges. El procediment, per bé que en alguns moments pugui produir una sensació de monotònia, dóna una intensitat real al contacte del lector i l'esperit dels protagonistes de la novella, tot i evitant els perills incomptables del monòleg interior *pur.* Un estil molt natural, gens forçat, amb abrivades líriques quan calen i en tots moments una construcció perfecta dels paràgrafs, serveix amb fidelitat les intencions de l'autor. I, per acabar, deixeu-me remarcar l'encert amb el qual són descrites les oscillacions de l'esperit de Josep Arnau, enyorós de la perduda llibertat de solter, i en un altre ordre, l'agudesa de les descripcions dels llocs on passa la novella, sense fer, tanmateix, cap concessió al pintoresc.

* * *

Maria Teresa Vernet, que en *Eulàlia* es revelava una novellista d'empenta i amb el recull de contes d'*El Perill* confirmava aquesta impressió, sembla vacillar, en les seves altres obres, a llançar-se decididament en un tema o en uns personatges d'una personalitat o una audàcia masa destacades.

Final i Preludi, la seva darrera novella, escrita amb l'estil excellent habitual en l'autora d'*El camí reprès,* té el defecte de muntar tot el conflicte de la seva trama en un cas una mica forçat i que queda una mica desencaixat de les reaccions psicològiques tan acusades que produeix en els protagonistes. Un advocat jove, Raimond, secretari d'una companyia important, es resisteix instintivament a creure que el caixer, tal com l'acusa el gerent, hagi estat el culpable de la desaparició de trenta mil pessetes. Hom descobreix que el veritable lladre és el fill del gerent i això dóna lloc a una discussió violenta entre el pare i el noi: mantindran l'acusació contra el caixer, compraran el seu silenci i el faran fugir. L'advocat, però, que s'assabenta, gràcies a la seva tossuderia, de la realitat del fet, decideix oposar-s'hi i lluitar amb el gerent per tal de salvar l'honor del pobre diable de caixer. Però l'advocat està promès: una promesa molt bella, amorosa i plena de distinció, que sentirà revoltar-se el seu sentit pràctic de la vida davant dels quixotismes de l'home idealista. L'acarament d'aquestes dues concepcions del món i dels deures morals, amb la ruptura conseqüent, dóna la seva força més autèntica a la novella de M. Teresa Vernet.

Jeroni Moragues i el seu fill

L'excessiva dispersió de l'acció de la trama fins a les dues terceres parts de l'obra perjudica una mica el seu interès, que la justesa psicològica d'aquell caràcter femení referma en les darreres planes. Es molt interessant que hagi estat precisament una dona qui hagi sabut veure aquest aspecte conservador i realista de l'ànima femenina, tan estès a casa nostra i que fa la força més viva de la família a Catalunya. I són altres motius per a elogiar *Final i Preludi* la pintura tan precisa i minuciosa que ens dóna de la lluita entre la passió i el pensament, dintre l'esperit del protagonista, i la contenció amb la qual es planteja la ruptura dels dos promesos.

RAFAEL TASIS I MARCA

Marcel Proust i l'amor

L'amor és el tema central i el *leitmotiv* de l'obra de Marcel Proust: se'l troba arreu amarant-ho tot en els seus llibres. Es veu ben bé que Proust no vivia sinó per a l'amor. No obstant, sia per raó de l'escepticisme idealista, tan a la moda en els medis intellectuals de París, en acabar el segle, i que el gran escriptor acceptà i aplicà a la seva literatura; sia per la raó que els seus amors no fossin compartits mai per les diverses dones que estimà, segons sembla despendre's dels seus mateixos escrits, saturats de confidència, el cert és que Marcel Proust s'acara amb l'amor tan escèpticament com amb els altres sentiments. Ja hem citat en articles anteriors publicats ací mateix (1) sobre l'obra de Proust aquella frase tan desoladora que fa: «Es una mentida el creure que no ens trobem irremissiblement sols». També serà avinent de retreure la frase que resa així: «L'amor seria un sentiment sempre equivocat. A la dona amada prestem virtuts que no té, i modelem l'amor segons els temors de perdre-la» (*Sodome,* II, p. 12). I aquesta altra: «...el no-res que trobí en tots els plaers i fins en l'amor» (*Prisonn.,* II, 82). Les cites serien incomptables.

Proust està equivocat o ens enganya quan condemna així l'amor i els plaers, perquè el cas és que constantment retreu en la seva llarga obra els plaers fruïts en tota cosa viscuda, i, notòriament, fins en les mateixes coses evocades; ço és, quan ja no existeixen. Si Proust fos un esperit illús i decepcionable, desillusionable, es compendria que adoptés aquesta actitud pròpia de les persones enderiades en una quimera, les quals en adonar-se de l'illusori de l'objecte de llur entusiasme es senten defraudats i amargats per respecte a aquella cosa i àdhuc pel que fa a tota cosa, gent morta per a un mai més respecte del món exterior; però Proust no és així: per a ell les coses i els éssers, enganyadors o no, són sempre presents al seu ruminament poètic, al seu delectament tothora amatent a la voluntat d'evocació. La gent vulgar, la majoria de la gent, és illusionista, i, per tant, propensa a la desillusió, i per tant, al pessimisme; la illusió genera quasi indefectiblement la desillusió. Succeeix que fins i tot a la gent intelligent una decepció la fa reaccionar en una generalització de pessimisme circumstancial; si l'amada és cúpida o inconstant creurem fàcilment que la majoria de les dones són cúpides o inconstants; i si la decepció té el valor d'una derrota, com és el cas freqüent de les decepcions amoroses, encara exagerem més la generalització condemnatòria. L'amor és, ben al contrari del que afirma Proust (i ja tindrem ocasió d'estendre'ns sobre aquesta proposició), un sentiment sempre vident; l'actitud amorosa és de perfecta lucidesa, i tant és així que quan ens veiem empesos a endinsar-nos en l'escrutament d'una matèria qualsevulla que sempre ens fou odiosa o repulsiva, l'amem pel restant de la nostra vida tan bon punt n'hem aconseguit en profunditat un coneixement que abans no teníem o que sols teníem en superfície. A desgrat d'aquest fet, que, un cop conegut, experimentem arreu del món i en tots els estadis de la nostra vida, això que hom anomena la saviesa popular i que sovint no és sinó la ceguesa més vulgar i rutinària, diu que «l'amor és cec». En veritat no hi ha altre amor cec que l'amor propi o sigui l'anti-amor. L'amor propi ferit és l'amor més cec que puguem concebre, el que tanca irrevocablemnt les portes a tota altra cosa del món. L'amor propi ferit pot portar l'home o la dona que el sofreix fins al renunciament al món, a les seves «pompes i vanitats»; i aquest renunciament serà tan definitiu que reclourà per a sempre més el renunciador en la misantropia o en un convent, o el farà desaparèixer en el suïcidi. Contra les illusions perdudes els homes no saben o tan sols no volen lluitar: «les illusions perdudes» és una frase parafràsica que resumeix l'auto-anatema d'una vida fracassada o imaginada així. I val a dir, sense abusar de la paradoxa, que el més illusori de l'existència humana és aquesta idea d'inapellable atorgada a les illusions perdudes; perquè, si l'esperit desolat per la pèrdua de les illusions fos capaç de reflexionar, veuria que aquelles illusions es perderen precisament per ésser illusions, ço és, coses irreals: anhels no pas de meravelles i de delícies, sinó de fantasioses meravelles i delícies, les quals, si haguéssim pogut assolir-les, ens haurien fadigat tan de pressa com les no fantasioses i per tant més fàcilment assolibles. El món estava, està constantment, curull de meravelles i delícies reals, aferrables, certes i renovables; una infinitat estaven a l'abast del perdedor d'illusions..., però el nostre desventurat preferí posar el desig damunt de les delícies i meravelles més falses, més inexistents, i corregué darrera d'elles desficiosament, adaleradament, traient el fetge per la boca, fins a l'exhauriment de les forces. Es que el perdedor d'illusions no sabia que fossin illusòries les meravelles que es delia per haver, i, d'altra banda tampoc no sabia que n'existissin de palpables i veritables. Com que no sabia, no amava: com que no amava, no sabia.

Diu Proust que de la dona ens fem una idea fantàstica, «idea que després, pel nostre mal, voldrem imposar per força a la dona real, del tot diferent» (*Guermantes,* II, 58). I, encara: «Una persona no és pas tal com la imaginem ni com creiem percebre-la, sinó una ombra en la qual mai no penetrarem, respecte de la qual no hi pot haver coneixement directe, de la qual ens faisonem creences nombroses instigades per paraules i fins per accions que, tant les unes com les altres, només ens proporcionen dades insuficients i sovint contradictòries» (*Ibid.,* I, 60 i 61). Aquestes afirmacions les subscriuran segurament la majoria dels homes i dones que un dia estigueren en amor. Alerta, però, a no subscriure una falsetat. L'amor hi veu clar i en profunditat, àdhuc l'amor eròtic: l'erotisme de la primera joventut no és pas una impuresa ni un illusionisme. Es un esbojarrament perquè en aquella edat l'erotisme se'ns emporta, ens despotitza: en l'edat de totes les golafreries aquesta de l'erotisme és la més potent, la més irresistible, particularment en els mascles. Estigueu segurs, però, que l'adolescent que s'enamora encegadament d'una dona, per molt que aquesta sigui lletja i per molt que l'impuls li vingui de l'erotisme, hi veu més clar i més en profunditat que tots nosaltres que ens riem d'aquell amor o que el planyem. Que en tal amor hi hagi part d'illusió, que l'amant presti a l'amada virtuts que ella no posseeix, i que en desillusionar-se l'amant arribi a avorrir la que fou adorada, això no implica que per d'altres condicions de l'amada, les quals mai no seran copsables per ningú més, ni per ella mateixa, l'amat no hagi fruït per un temps d'erotisme determinat una vidència excepcional, olímpica. Però és que el cansament d'un dels amants per l'altre també es produeix quan és donada una perfecció moral i una bellesa corporal excelsa. Com més l'atzar ha saciat els nostres desigs, més exigents esdevenim, més irreflexius. Durant la primera joventut, sobretot, sentim fretura de noves amors, deliri de noves coneixences: allò és una veritable fúria cognoscitiva — i no val a somriure — més que un simple impuls animal: aquest no és sinó el vehicle del nostre anhel cognoscitiu, anhel insospitat de nosaltres mateixos, única forma de coneixement aleshores al nostre abast, forma caòtica però poderosa. El nostre cos es mou a l'impuls exclusiu del nostre erotisme, però el nostre esperit, que no dorm, arrabassa de les descobertes d'aquell instint impetuós tot el que li permet d'agençar-se una bona intuïció de l'objecte. Anys a venir, quan ja haurem tornat de totes les Citerees, encara un erotisme latent actuarà en les conquistes de la nostra intelligència. Els termes de la nostra constant exploració del món, de la nostra incansable investigació de les causes i dels efectes, seran però ara invertits: l'instint abans abassegador ara esdevé supeditat a la intelligència. Nonell amava artísticament les gitanes del gènere transhumant, les més brutes i polloses, les més repugnants; ningú, sinó Nonell, no sentia simpatia per aquelles dones degenerades. Es que Nonell coneixia intuïtivament aquell ésser repudiat per tothom. Tenia o no tenia raó l'estimació de Nonell? Tenia raó: ho demostrà palesament a tothom amb la representació pictòrica de les gitanes, tal com ell les veia i sentia; i ara ningú ja no dubta que Nonell no divagava quan s'entusiasmava amb les gitanes; ara tots reconeixem que si algun divagador existia en aquella avinentesa era l'home que inculpava Nonell.

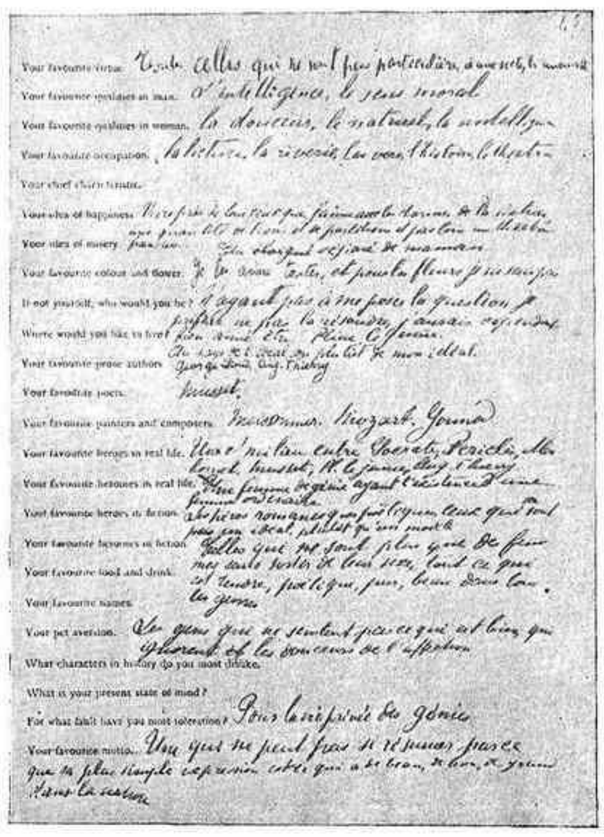

Pàgina d'àlbum escrita per Proust a catorze anys

Que la dona amada anteriorment com espill de tals o tals altres perfeccions se'ns reveli després una virago no vol dir que les tals perfeccions (que no tan eren perfeccions com revelacions) no siguin certes. Aquesta certesa és com la d'una bona música que un mal de queixal ens priva de conèixer, o de reconèixer, i de gustar. El desig de conèixer altres amors i les mortificacions que la virago ens hagi infligit podran coaligar-se per a provocar el cansament, i, si a mà ve, fins l'odi; però una certa adquisició del nostre esperit aconseguida a l'hora eròtica serà per a sempre més un enriquiment, per poc que el proustisme de cadascú sigui capaç d'evocar-la. Es pot donar el cas, i es dóna molt sovint, d'arribar a mantenir tota la vida l'amor per a la virago, per a la indiferent, per a la infidel, per a la més cruel de les dones; i així mateix en l'amor femení per a homes de semblant divorciament. El concepte moral de la dignitat social podrà de vegades ofegar aquests sentiments d'abjecció o de sublimitat, segons de quin cantó els enfoquem, però aleshores serà amb gran dolor de l'ànima, i tot servant pel restant de la nostra vida fidelitat secreta a l'amor impossible.

JOAN SACS

(1) Vegi's números 241, 242, 249 i 257.

VARIETATS

"La Llibreria Verdaguer i el Renaixement català"

En ocasió del centenari de la Renaixença, que, com no caldria repetir, s'esqueia l'any passat, el poeta López-Picó, l'infatigable animador de *La Revista* amb una constància sense parió en el nostre país, proposà la creació d'un premi al millor recull de «petita història» sobre les tertúlies i penyes literàries barcelonines, del segle passat i del corrent. La idea, que sapiguem, no ha estat tirada endavant, segurament perquè ningú no li ha prestat l'atenció que es mereixia. Tot esperant que un dia o altre aparegui alguna obra d'aquest tarannà, heus ací que la Llibreria Verdaguer ens ofereix una petita aportació en el gènere, amb un breu fullet de 17 pàgines i quatre gravats fora del text, sota el títol *La Llibreria Verdaguer i el Renaixement català,* signat per Anselm Domènech, l'actual propietari de l'antiga i meritòria llibreria de la Rambla del Centre.

Aquest establiment tan típic, tan barceloní, amarat d'aquell caràcter estimat dels bibliòfils, habituats a les botigues petites, on els llibres s'amunteguen pertot de tal manera que si entra un client cal que un dependent surti al carrer perquè hi càpiga, està efectivament lligat a cent anys d'història barcelonina i d'història literària.

En aquelles dues poltrones de boga que encara es conserven, ateses com objectes de museu, s'han assegut els personatges de més anomenada de la Renaixença. I aquella llibreria ha editat bona part de la bibliografia catalana del passat segle. I, quan no l'ha editada, hom se l'hi ha poguda procurar, i així mateix tota mena de llibres de tots els països. Si fos possible d'establir una proporció entre la capacitat del local i els llibres que hi han passat, potser cap altra llibreria de Barcelona no ens daria un percentatge més alt.

De tradició dins les arts del llibre, ja que el fundador de l'establiment, Joaquim Verdaguer i Bollich (1803-1864) era fill del regent de la impremta dels avui Hereus de la Vda. Pla, que data del darrer terç del segle XVII, començà d'impressor, després d'haver treballat a París a casa del famós Didot. Una de les obres més notables que imprimí, fou la traducció castellana dels *Usatges de Barcelona,* per P. N. Vives i Cebrià. La seva impremta, la primera de la Península on s'installà una premsa Stanhope, era al carrer del Governador; d'aquí passà aleshores, Rambla dels Caputxins, al local on és ara la llibreria, i al cap de poc temps de traslladat, hi afegia un petit servei de llibreria, que a penes assortia ningú més que els amics, i que era el que amb el temps havia de subsistir i créixer, en mans del seu fill Alvar Verdaguer i Coromina (1839-1915), nom lligat a totes les manifestacions espirituals de l'època. En efecte, llegint el fullet que comentem, desfilen pels ulls del lector gairebé totes les figures renaixentistes i bon nombre de títols d'obres representatives.

Tot congratulant-nos d'aquesta breu, però valuosa, aportació a la història literària gràcies a un establiment barceloníssim, desitgem-li llarga vida per a seguir practicant tan bones obres.

Psicoanàlisi

Els més desenfrenats psicoanalistes no es prenen gens de repòs. Quan un d'aquests «talmudistes de l'hipogastri» cau sobre un autor, aquest es pot dir, amb frase popular, que ja ha begut oli. Res del que ha escrit no s'escapa d'una interpretació que, a fi de comptes, més aviat li fa poc favor.

Així la princesa Maria Bonaparte s'ha fixat en Poe i li ha dedicat un gruixut volum que fa feresa, i que, naturalment, ens guardarem de pendre seriosament. La interpretació pansexualista és tan portada al capdamunt, o al capdavall, que no podríem llegir mai més Poe amb plena tranquillitat.

De totes maneres, el pansexualisme dels psicoanalistes de vegades presenta unes absències sorprenents. Així es conta d'una dama que anava invariablement a explicar a un doctor en freudisme els somnis de la nit anterior. Naturalment, l'interpretador oníric trobava les més abjectes explicacions als somnis més innocents. Però vetaquí que un dia, la dama en qüestió va referir un somni d'una sexualitat indiscutible: havia somiat una escena de possessió de la qual ella era la víctima. I aquell dia el psicoanalista va diagnosticar:

—Això és un violent desig reprimit de comprar un paraigua.

El millor assortit de llibres francesos el trobareu a la
Librairie LOUIS BERGÉ
Rambla del Centre, 19
Telèfon 23118
i la més completa varietat de revistes estrangeres al
Kiosque Français
Rambla Estudis, 7

Si voleu menjar la bullabessa com a Marsella
Restaurant Bell Temps
Quintana, 7 - Telèfon 12617
Servei a domicili — Salonets especials

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS
TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU
VERDAGUER I CALLIS, 3, 5 I 7
(DAVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)
ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCÀRRECS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON
14856

Agència exclusiva per a la venda de
MIRADOR
Societat General Espanyola de Llibreria
Barbarà, 16 *** Telèfon 14186

Obra nova interessantíssima
JOAN CREXELLS
Primers assaigs
Editats per cura de J. Estelrich i C. Riba
Preu: 4 pessetes.
Administració i venda:
Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA
ANTONI MARTI
Màxima rapidesa ▣ Màxima qualitat
AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

CAMISERIA FITO BARCELONA
Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES ARTS I ELS ARTISTES

Miquel Utrillo, l'animador

La generació de xicots que vàrem treure el nas al món de les lletres i de les arts pels volts del 1910; que entràvem al Faianç Català posseïts d'un recolliment gairebé religiós; que travessàvem aquell famós passadís atapeït de vitrines plenes de vidres estilitzats i de faiança delicada; que vèiem la sala d'exposicions — i en sentíem la fortor de la pintura — d'un tros lluny, i albiràvem el xamberg d'En Santiago Segura o el rostre oliós d'En Bagaria, amb una taca vermella i humida al mig, que era la dels seus llavis enormes, per a contemplar els quadros de Nonell, que ens produïen esgarrifances de goig; o les caricatures d'En Bagaria, arrenglerades a les parets, les quals ens donaven una idea estrafolària, però vivíssima, de totes aquelles personalitats rellevants del món de les lletres i de les arts, que no coneixíem personalment, i de les quals, si de cas en sabíem alguna cosa, era a través dels diaris, i que la nostra ilusió de joves i la distància, després, tenien bona cura d'aureolar-les; que teníem l'idea que eren els que feien caminar al seu gust el país, teníem, sobretot, la sensació que Miquel Utrillo n'era el conductor. Alguna que altra vegada, molt poques, l'ensopegàrem a la botiga d'En Segura, i sempre el trobàrem voltat de pintors i de literats importants, i notàrem que els parlava amb un aire que tenia un séc de superioritat, que l'hi donava, no pas el to amb què ell ho feia, sinó la consideració amb què era escoltat per aquells. Aquest detall acabà d'afirmar-nos-la.

I així era, en efecte. Aleshores ja no es cantava gall ni gallina dels Quatre Gats; l'Utrillo ja no anava de trinca amb En Rossinyol ni amb En Clarassó, per aquests mons de Déu, formant el que en podríem dir les tres gràcies de l'impressionisme català; aleshores acomboiava joves; anava adalerat per a imposar als coneixedors el talent de pintor d'En Quim Sunyer; feia grans elogis d'En Nonell; parlava, sovint, d'En Manolo, un escultor molt bo, que va fugir a París per por que el pare d'una xicota a la qual ell havia enamorat, no l'obligués a casar-s'hi; de l'Iturrino, un pintor andalús, també molt bo, que corria per Montmartre disfressat de picador i que, d'una revolada, s'agafava del braç d'En Bagaria i se l'enduia al soterrani del Faianç amb aire de misteri, semblant-nos que aquell s'hi resistia. Se l'emportava amb el propòsit de turmentar-lo? De certa manera, era així: el feia treballar.

Miquel Utrillo, per Ramon Casas

* * *

Utrillo fou, tanmateix, el timoner de tot el moviment artístic d'ací, i gairebé en tots els seus aspectes; ho fou des del temps dels Quatre Gats, com qui diu, fins ara. Primer, al costat d'En Rossinyol, d'En Clarassó i d'En Casas; després, pel seu compte. Amb la seva ploma, que era entesa i dúctil per a tractar tota mena de manifestacions espirituals, però que allà on es mostrava més àgil i més segura era en el sector de l'art, va anar descobrint, de mica en mica, davant dels ulls ensunyats dels senyors Canons del país, el tresor del moviment impressionista que bullia a París. Això féu que ací s'injectés una nova saba a la nostra pintura, limitada aleshores a les fil. granes de cavallet; contribuí a imposar l'art d'En Rossinyol i d'En Casas i, alhora, a vèncer la resistència que sentien per a admetre'ls els dits senyors Canons

Escrivia ell tot sol *Pèl & Ploma*, i més tard, *Forma*; diaris que no tingueren una vida massa llarga, però que, com a compensació, marcaren amb séc profund unes directrius al nostre món artístic. Després d'haver imposat Rossinyol i Casas, imposà Nonell, Sunyer — a favor de qui havia lliurat batalles aferrissades, en el transcurs de les quals la seva veu de xantre d'església prenia inflexions agudes —, Nogués, Canals, Padilla; feia venir Iturrino de París i li organitzava una exposició al lloc que fos — sempre, però, era el Faianç — per tal que pogués apilar unes pessetes per a anar-se'n a pintar braus a Sevilla; i alternant amb aquestes activitats, exclusivament de caràcter pictòric, les quals abastaren tres o quatre generacions, es dedicava a les antiguitats i formava el Maricel a Sitges; i amb Santiago Segura, del Faianç, organitzava un vast pla d'invasió artística a tot Espanya, a base de muntar sales d'exposicions a Bilbao, a Santander, a Madrid, a Sevilla, etcètera, i d'obrir-hi botigues de faiances i d'antiguitats. Utrillo havia d'ésser-ne el pilot. Segura, l'industrial. I encara feia d'enginyer. Perquè Utrillo posseïa aquesta carrera. Això féu que rodés d'un cap a l'altre del món. I si bé feia de l'ofici, l'alternava amb totes aquelles activitats que tenien relació amb l'art. Al costat d'una complicada construcció de ferro, hi havia un quadro de Picasso o bé una escultura del Manolo... Com a tal havia treballat a París, a Bulgària, a Alemanya i a Bèlgica; a l'Asia, Africa i Amèrica, i a l'Exposició Universal del 88, per la qual va construir el panorama de Waterloo. Com a pintor — que també ho havia estat — existeixen unes pintures i uns dibuixos seus, alguns dels quals foren publicats a les *Impresiones de Arte* de Rossinyol, on s'explica l'estada a París de la colla de la qual formava part l'Utrillo.

Com a crític, l'època de *Pèl & Ploma* i *Forma*, en les quals es posa de manifest el seu criteri, clarissim, en coses d'art, i el seu gust senyor.

Com a impulsor, l'organització de *Maricel*, la construcció i el decorat i els jardins de Terramar i de la Fontana de Collsacabra; més ençà, la seva intervenció decisiva en la construcció del Poble Espanyol a l'Exposició de Montjuïc.

Com a tal, també, la seva intervenció en la primera temporada de teatre líric català que es va fer a Barcelona, al teatre Tívoli. Utrillo n'era el director artístic. En aquella temporada s'estrenà *L'alegria que passa* de Rossinyol i musicada per Morera.

No hi havia, doncs, activitat artística o literària en la qual no hagués deixat senyalat el séc de la seva mà poderosa. Es clar que ens podríem estendre més. Però aquest article, aleshores, agafaria un abast excessiu.

* * *

Finalment, Miquel Utrillo, era tanmateix home del seu temps, i aquest ho era de facècia i de barrila. Havia de marcar doncs un séc acusat al seu tarannà. I com Rossinyol, com Casas, havia de rendir el seu fervorós tribut a la barrila. La vida de l'Utrillo, en efecte, igualment que la d'aquells dos pintors, és empedrada de facècies, d'agudeses i de fets divertits.

Se'n podrien — i àdhuc en podríem — contar molts. Però aquesta feina no ens pertoca.

Només direm que una vegada, tot fent barrila, se n'anà de París fins als Estats Units, amb el propòsit d'explotar unes ombres xinesques, que quan ell, En Rossinyol, En Jordà i En Zuloaga eren a París a fer de *bohemios*, encantaven els parisencs del bulevard. L'home, que era emprenedor, s'ajuntà amb un francès, i amb aquest i En Pere Romeu se n'anà a aquell país. La broma va començar aleshores. Perquè el francès va resultar un gat dels frares que, amb una mica més, els porta a la misèria. L'hagueren de fer tancar a la presó. Tot i aquesta ensopegada, l'Utrillo no va perdre l'humor.

Hi ha, també, l'episodi de París. Rossinyol, Casas i Utrillo tenien una model. Aquesta s'encaterinà amb l'Utrillo. I la *liaison* va durar uns quants anys. Era una *liaison* a base de baralles aferrissades i de disputes terribles.

Un dia, a la fi, l'Utrillo pogué desempallegar-se'n. I al Cau Ferrat, de Sitges, es conserva un dibuix, que és un retrat d'aquella, amb una llegenda a sota, escrita per l'Utrillo mateix, que diu així: «Record de la guerra dels set anys.»

Els joves de les noves formacions artístiques el veien una mica absent. No el coneixien massa. Ell, per la seva banda, hi contribuïa, ja que tot d'una es feia fonedís. La seva popularitat tenia una punta de misteri. I el que sobtava més, especialment als joves pintors que solen acudir a visitar les sales d'exposicions i a fer-hi penyes, era veure entrar a un home alt i esprimatxat, d'ulls embotornats, el barret ensorrat fins a les orelles, al qual a penes si coneixien, i entorn del qual feien grup de seguida les personalitats més importants del món del nostre art, escoltant-lo com si fos un oracle. Algú deia:

—Es En Miquel Utrillo...

Aleshores, els passava per davant del rostre un ventet fi, com de seda, que els duia el perfum vague, però penetrant, de mig segle d'art i de lluita i que era encarnat amb aquell home...

I es sentien posseïts, sobtadament, d'un gran respecte...

JAUME PASSARELL

Un cartell remarcable

Ja fa un quant temps que la nostra producció cartellística ha aconseguit una saludable renovació. Encara que no som allà on anem, actualment ja hem recorregut un tros de bon camí. A aquesta renovació, cal reconèixer que no sols han contribuït els nostres artistes, sinó també els nostres industrials, comerciants i moltes entitats. Ja era hora d'apreciar el cartellisme tal com es mereix, i amb les columnes anunciadores — malgrat l'emplaçament lamentable d'algunes — ho han acabat de completar.

Josep Monell — Cartell

Reconegudes totes aquestes bones intencions, no és pas gaire corrent, però, el dia que apareix un cartell veritablement remarcable que ens obligui a aturar el pas per grat o per força. I un d'aquests dies fou per mi el dia que vaig descobrir el cartell que reproduïm, obra de Josep Monell. I ara, senzillament, voldria notificar-vos la meva descoberta en elogi de l'autor i en compensació als nombrosos cartells de migrada substància que contínuament ens atabalen.

El curiós del cas és que aquest cartell de Camprodon estava emplaçat en un aparador d'una agència de turisme al costat d'altres cartells estrangers del mateix tema i — això és la novetat—resultava que l'obra de Monell era molt superior a les altres exhibides de Noruega i Suïssa. Rares vegades he vist que hi sortíssim guanyant en aquestes comparacions. En aquest cas cal doncs anotar, amb satisfacció, la victòria de Josep Monell.

M. G.

Les exposicions

Eliseu Meifrèn

Estem gairebé segurs que era el nostre amic Cortès i Vidal que en ocasió d'una exposició d'un gran pintor català contemporani digué que era qüestió de deixar de banda la crítica per a donar pas a l'admiració i a la lloança. També estem segurs que el nostre amic no es sentirà molestat que agafem la seva frase pel nostre compte i la usem amb la mateixa intenció, però dedicada a Meifrèn. Al cap i a la fi ens servim del dret d'adjudicar-nos una raó que per ella mateixa passa al domini públic. La Sala Busquets, atapeïda de pintura, de bona pintura de Meifrèn, proporciona un doble gran goig. El de la contemplació i el de veure repellit permanenment el tòpic de la decadència.

Manifestant-se en una edat avançada, no tan sols aguanta posicions, sinó que àdhuc s'adalera per a guanyar-ne de noves. Es un pintor inextingible. El fluid de l'obra meifreniana és pastat indènticament sobre la sòlida base de sempre. A la seva vella manera, és el pintor modern, l'home que cursa la seva carrera amb una empenta viril i que no es doblega per cap circumstància. Admirable tenacitat!

En començar, hem volgut significar l'abstencionisme crític, i si ens veiem emportats a haver-lo d'argumentar, solament ens cap de dir que així creiem acomplir aquell deure ja alludit d'admiració, després d'haver manifestat també, com un general elogi, que el Meifrèn que avui exposa és el de la qualitat d'ahir.

Simple i humil, però fervent i sincer el nostre homenatge. Per molts anys!

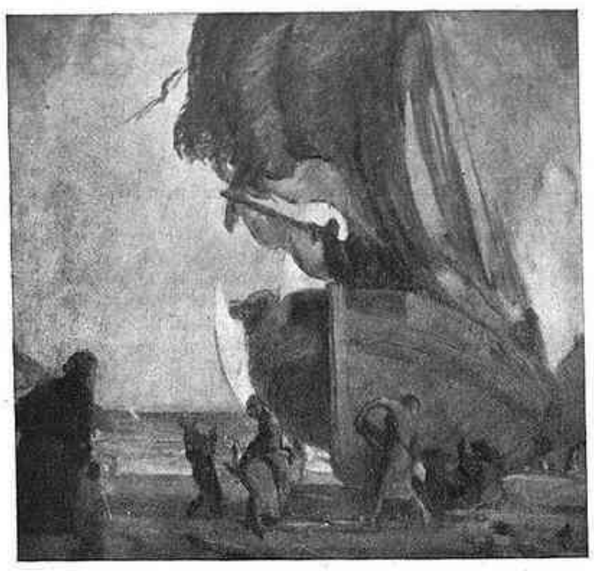

Cabanyes — Cel rogent, pluja o vent

Alexandre de Cabanyes

El petit fet de pronunciar el nom d'aquest illustre vilanoví desperta per reflexió un grapat d'imatges heroiques. El nom d'A. de Cabanyes va vinculat a una legítima i grandiloqüent cançó a la vela de la barca i a la mar, i amb el temps serà un sinònim irreparable d'aquests elements els quals transplanta a la tela amb una visió filial i entusiasta.

El gran mèrit de Cabanyes és que mai no ha usat un sistema que ja podria tenir magnificament estereotipat i només li caldria anar-lo variant a flor de pell perquè li vingués a produir la quantitat de teles que desitgés.

Es un pintor que, davant el seu model agraït, constantement ha anat suprimint impureses, tan difícils d'eliminar com fàcils d'adjuntar a la teoria de la paleta. En aquest aspecte, ha estat, i és, un artista exigent que desvia sense parar el camuflatge de la tela i que, per aquest motiu, obté a cada exposició un brillant interès.

La que actualment té muntada a la Pinacotea és resum i és condensació. Resum en grau superlatiu de les facultats imponderables que fan càlid el seu art. Condensació de tots els valors posats en joc per a translluir més que mai un tangible sentiment de la cosa marina.

La barca estàtica sostenint el pes mort de la vela desmaiada i amb el fons del mar llatí, adquireix un important volum de bellesa i de gran ponderació de color que diàriament fa més de debò, més propens a ésser catalogat com insubstituïble en alguna futura antologia de marinistes catalans.

Aquesta mena de pintura té un cantó al qual es pot arrapar fortament la lírica insubstancial. Una traça en embrió hi pot fer una campanya solemne, pròpia per a fer reviure el sentimentalisme de cel obert. Cal només aparellar a l'efecte d'un cromo una guspira de tragèdia meteorològica. Es un èxit segur. Cabanyes barra el pas a aquest analfabetisme artístic tan prodigat i la seva pintura té un to de naturalitat quotidiana remarcable en absolut.

Amb una retina que les salines han endolcit, pinta teles suportades per una anàlisi depurada de la saba pictòricament veritable que la platja fa assequible.

Volem remarcar la importància d'una obra composta amb una lleu simfonia de roses, en la qual una sorprenent immaterialitat i una delicada fuga ens han presentat Alexandre de Cabanyes com a un pintor amb sensibilitat més que suficient per a empendre pintures amb una força espiritual que mai no ha estat superada per cap home del nostre país especialitzat en la pintura de les platges i els seus accessoris.

Antoni Garcia

A les Galeries Syra el jove Antoni Garcia ha inaugurat una notable exposició de dibuixos que serveix per ajudar a catalogar-lo, sota un altre aspecte, com a un artista amb totes les possibilitats d'assolir un lloc privilegiat en el nostre món artístic.

Aquesta exposició es caracteritza per una elevada submissió a la línia, portada a una precisió, elegància i sensibilitat notabilíssimes.

Garcia no necessita qualitats per a fer viure amb interioritat anímica el que vol representar. En té prou amb fer funcionar la seva idea estètica per a transformar sobre un tros de paper blanc tota una rastellera d'emocions espirituals que de perdurar han d'ésser la clàusula de major pes en la seva entronització predicada.

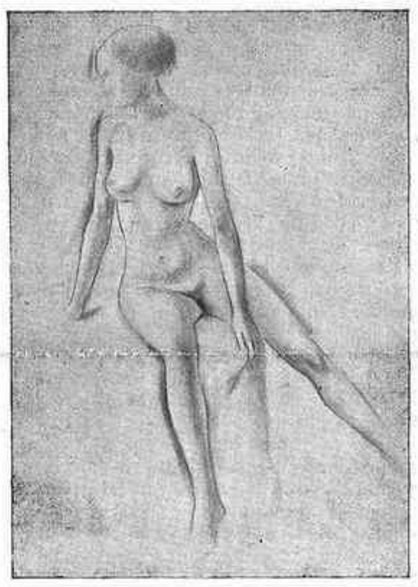

Antoni Garcia — Dibuix

ENRIC F. GUAL

raspalls per a tots els usos

articles de neteja—objectes per a presents

rambla catalunya, 40

En ocasió d'haver complert el cinquè aniversari de la seva vida, MIRADOR publicarà la setmana vinent un número extraordinari.

Cinquantenari de la Sala Parés

EXPOSICIO D'HOMENATGE a JOAQUIM MIR

Sala Parés

Inauguració dissabte, dia 27

Obres de totes les èpoques ◆ Obres inèdites

CAMISERIA FITÓ BARCELONA

Exit en a mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades

GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la **Neurastènia**, **Impotencia** (en totes les seves manifestacions), **mal de cap, cansament mental, perdua de memòria, vertigens, fadiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitacions, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics** que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les **Gragees potencials del Dr. Soivré**, més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financiers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les **Gragees potencials del Dr. Soivré**, tots als esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per rependre'ls sovint i amb el màxin resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i América

NOTA.—*Dirigint-se i trametent 0'25 pts. en segells de correu per al franqueig a Oficines* **Laboratorio Sòkatarg, carrer del Ter, 16, Barcelona,** *rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenrotllament i tractament d'aquestes malalties*

(c) Ministerio de Cultura 2006

LA QÜESTIO DEL TEATRE

Punts de vista

(El teatre d'aficionats)

(*Ve de la pàgina* 5)

No cal; n'hi ha prou amb recordar que ara fa pocs anys, la famosa comèdia anglesa *Fi de jornada,* de Sherrif, que en un any fou representada en tots els escenaris d'Europa i Amèrica, l'estrenaren uns aficionats de Londres un diumenge a la tarda, perquè cap empresari no s'havia vist amb cor d'estrenar-la en un teatre de taquilla. I si això no fos prou, bastarà fer avinent que a França existeix una literatura dramàtica per a aficionats, els autors de la qual en treuen un rendiment que envejaria qualsevol dels nostres autors catalans.

L'aficionat no és un producte especial de Catalunya, sinó que es dóna i s'ha donat a tot arreu. En aquesta qüestió, com en tantes d'altres referents al teatre, els catalans no hem fet sinó anar a remolc dels països de tradició escènica robusta. L'existència d'un contingent considerable d'aficionats, per si mateix no prova res del que molta gent s'imagina. El que cal esbrinar i concretar és el paper que l'aficionat juga en la breu història del nostre teatre i el concepte que en general s'ha tingut de l'afició i de l'aficionat, i aleshores veurem que, no solament l'abundor d'aficionats no demostra res, sinó que és un testimoni contra l'opinió que dóna com evident una afició certa del poble català pel nostre teatre.

* * *

A tot arreu i sempre, el teatre amateur ha estat el reflex del teatre professional. Per aquesta raó, a tot arreu on el teatre professional ha estat sotmès a una tradició sostinguda de disciplina interna, pertot on ha existit una estilització ben determinada, l'amateurisme, inconscientment, ha estat una rèplica degenerada d'aquell estil i d'aquella disciplina. L'aficionat no ha inventat mai res enlloc; ha adoptat sempre les fórmules expressives en curs i ha estergit no sols la mecànica de l'execució, sinó els preceptes del règim intern del professionalisme. Però perquè instintivament ha procurat d'imitar tot això, també ha tingut consciència de la inferioritat que naixia de la seva condició d'amateur i ha mirat d'acostar-se als seus models suplint amb l'estudi i els assaigs prolixos les deficiències de preparació. Sense aquest esforç, el plaer que espera de la interpretació d'uns personatges se li tornaria una tortura. Ha de suplir l'hàbit de les taules amb esforç d'adaptació per cada obra que representa. Ara, si l'aficionat repeteix molt sovint l'aventura, s'aclimata a les vicissituds de l'escenari i esdevé un quasi professional, sense cap dels riscos que l'exercici de la professió implica. Aquesta situació és funesta perquè reprodueix en l'aficionat totes les tares del professionalisme sense cap dels avantatges que el professionalisme ofereix al teatre.

La disciplina no ha estat la nota característica de la nostra escena. Així que una companyia actua més de tres temporades seguides, es creen una quantitat de drets, excepcions i costums perniciosos que es fan sentir en perjudici dels conjunts. Altrament la manca de tradició disciplinària ha portat el comediant català a creure que així que sap el paper de memòria, ja està en situació d'anar a l'estrena, i això és un error funest que bé prou s'ha fet sentir ben sovint. El comediant català es resisteix a admetre que el veritable treball de conjuntar una obra, d'interpretar-la d'acord amb una concepció determinada, comenci quan tots els elements que hi participen saben la seva part de memòria. Aleshores comencen els veritables assaigs; apendre el paper amb l'ajut de l'apuntador no és assajar; és fer una feina que tots els comediants del món fan a casa seva i no a l'escenari.

En això, com en tot, els aficionats segueixen el camí dels professionals. Però com que generalment les companyies d'aficionats fan veritables temporades, sense les responsabilitats artístiques i econòmiques dels escenaris professionals, i d'altra banda per mantenir el seu públic han de canviar constantment el programa de les funcions, resulta que només poden dedicar dos o tres assaigs a cada obra, menys dels que hi dediquen les companyies de professionals. Heus ací que en comptes de depurar-se, l'estil de les companyies amateurs va convertint-se en la suma dels mals usos del professionalisme i, amb l'hàbit, les fronteres de l'amateurisme i del professionalisme van esborrant-se talment que a Catalunya és difícil de saber on acaba i on comença l'una i l'altra d'aquestes dues zones.

Aquesta confusió que és endèmica en el nostre teatre, ha produït el tipus singular del comediant amb dues professions i ha creat una desproporció enorme entre els nuclis d'aficionats semiprofessionals i el professionalisme responsable. En el teatre com en tot, la llei de l'oferta i la demanda es fa sentir d'una manera indubtable, i si l'amateurisme ha pres la ufana que il·lusiona tanta gent, és que el públic se n'ha satisfet amb excés. Sense públic no hi ha espectacle ni teatre possibles; si sempre ha existit un contingent d'aficionats copiós, és senyal que han trobat un públic suficient disposat a seguir-los. I així arribem a la paradoxa que un país on el teatre professional solvent ha viscut talment a precari que rares vegades han pogut coexistir dues empreses, perquè aviat n'ha caigut una o altra, si no han caigut totes dues, com ara, els teatres d'aficionats han coexistit a dotzenes i han gaudit d'un favor i d'una minúscula prosperitat que ha fomentat l'il·lusionisme què m'esforço a denunciar.

I bé; un poble que sosté un teatre d'amateurs frondós i permanent i es desinteressa del teatre professional fins a l'extrem de deixar-lo morir d'inanició, em sembla que és ben clar que és més aficionat al teatre d'aficionats que a l'altre; que és aquell i no el professional el que ha penetrat en el moll dels costums i ha pres la categoria d'una necessitat social. L'observació d'aquest fenomen ens planteja la qüestió de l'origen del teatre català, que és el nus del problema, perquè l'estat present no és sinó la conseqüència lògica d'aquella realitat originària.

* * *

Si les temptatives de Robreño i Francesc Renart, al Teatre de la Santa Creu, haguessin penetrat de debò al cor de la societat barcelonina, el teatre català hauria nascut aleshores i no quaranta anys més tard. Robreño, gravador d'ofici, no va passar-se a professional fins als trenta-un anys (1811), que debutava al Principal contractat per la companyia que hi actuava.

Per representar les obres de Robreño i de Renart calien companyies bilingües. Es segur que els elements castellans que hi figuraven eren professionals i que els autòctons eren semiprofessionals com el mateix Robreño. Malgrat d'això, si el teatre català hagués nascut en aquell medi, hauria nascut professional i el seu destí hauria estat molt diferent; el teatre català, però, durant molts anys no tingué altra categoria sinó la d'un atractiu marginal, una concessió sense transcendència a l'idioma que aleshores no tenia cap jerarquia literària. Els escriptors qualificats no varen pensar en les possibilitats d'un teatre nacional. Si Pi i Margall, que abans de traslladar-se a Madrid havia escrit un parell o tres de drames castellans, hagués tingut la inspiració d'escriure'ls en català, aquelles obres haurien pogut ésser l'inici d'un teatre, i si Aribau, abans o després d'escriure la famosa *Oda,* hagués fet alguna provatura escènica en català, o Milà i Fontanals o Piferrer haguessin sospitat que un teatre català era viable, indubtablement haurien intentat l'empresa, com l'hauria intentada Víctor Balaguer abans de la restauració dels Jocs Florals.

I no hi hagué res d'això. Els literats i els poetes de la primera meitat del segle passat cregueren més fàcil redreçar la festa de la poesia que instaurar un teatre, tot i que els nuclis d'aficionats que feien teatre castellà eren nombrosos i comptaven amb elements de positives aptituds. Es clar que dintre aquell període es troben alguns assaigs dramàtics escadussers, el més important dels quals és la sàtira política *Lo Rey Micomicó,* que el republicà empordanès Abdon Terrades, l'autor de la famosa cançó revolucionària *La Campana,* escriví en 1838; tot plegat però no mereix el títol de teatre nacional veritable i es produïa en un medi d'aficionats. I en aquest mateix medi havia d'estrenar-se, en 1866, *Les joies de la Roser,* de Pitarra, obra que inicia la permanència del nostre teatre, que en instal·lar-se a Romea l'any següent no perdé el caràcter de societat familiar que tenia a l'Odeon, amb la societat La Gata.

Han passat molts anys, però l'estigma originari s'ha perpetuat a través de les generacions. Tàcitament, els barcelonins han convingut a considerar el teatre català com una ampliació del primitiu teatre d'aficionats i per això no ha pres mai la significació i la solidesa de qualsevol altre teatre; viu com el dia que va néixer i encara no ha acabat de despendre's del tot de l'úter casolà on es generava.

El favor i la profusió de les companyies d'aficionats, que si molt sovint compten amb aptituds i veritables temperaments, per força han de presentar les obres amb un dèficit artístic evident, prova que el públic que les freqüenta no enyora la perfecció que pot trobar en el teatre professional. Per ell les diferències són tan negligibles que la modèstia dels preus compensa sobradament les deficiències d'una representació d'aficionats, posat que, fet i fet, entre aficionats i professionals la distància molt sovint és imperceptible.

Podem deduir, doncs, que si la demanda de teatre català professional, és a dir de teatre representat amb tota la solvència artística desitjable, hagués estat intensa i permanent, tindríem una institució robusta, amb una disciplina prou vigorosa per fer més visible la diferència entre el professionalisme i l'amateurisme; si no tenim tot això, és senyal que els catalans en aquesta qüestió no han estat tan exigents com en l'art líric, posem per cas, i per això tenim un teatre que viu agonitzant. Algú en donarà la culpa als autors, als actors, a les empreses... Ah! però reconeixen que el teatre d'aficionats és florent i que sort en tenim perquè ens permet esperançar temps millors. Però, és que per ventura els aficionats, presos en conjunt, ofereixen més garanties artístiques i disciplinàries que els professionals, i les obres no són les mateixes, i els locals i escenaris no són infinitament pitjors que els públics? Què justifica, doncs, l'existència d'una colònia d'amateurs poblad́issima, quan el professionalisme no pot subsistir? Si totes les companyies d'aficionats deixessin d'actuar, el públic que els és addicte es concentraria als teatres públics? No em veig amb cor de respondre afirmativament, i aquest és el punt dramàtic del problema.

Hi ha catalans que de bona fe es creuen amants del teatre català i no en són; qualsevol excusa els és bona per justificar la seva inapetència; el fet cert, però, és que els interessa ben poc. Aquesta és la veritable realitat i mentre falli aquest element, que és la base, difícilment podrà alçar-se un teatre reflex de les preocupacions i dels anhels de tot un complex social. Per això per mi la frondositat de l'amateurisme en el nostre cas em sembla un testimoni en contra. D'aficionats n'hi ha pertot; a Catalunya els amateurs representen molt teatre castellà; no crec que per moltes que siguin les companyies d'aficionats aquí o d'Espanya, els autors espanyols se'n vulguin fer un argument a favor de la vitalitat del seu teatre. Un poble que mantingui un amateurisme escènic opulent i deserti els teatres públics és un poble d'aficionats. Els teatres nacionals no cotitzen el moviment de l'amateurisme; la seva alta condició de nacionals els afranqueix d'aquesta servitud. Si el teatre català encara es troba en aquesta situació, és senyal que els catalans no havem tingut prou amor, prou interès per conferir al nostre aquesta jerarquia que està per damunt dels determinis oficials, perquè neix de l'essència mateixa de la complexitat nacional. Mentre això no serà superat, haurem de sostenir que el teatre català mor per la defecció dels catalans que s'acontenten amb l'il·lusionisme del teatre d'aficionats.

C. CAPDEVILA

GALANTERIA

Ell. — Senyoreta, em permet que li ofereixi el meu paraigua?

Ella. — Moltes gràcies, jove.

(*Marc' Aurelio,* Roma)

—Ja podries fer pentinar el gos per la minyona!

—Té feina a banyar els nens, i, a més a més, no em mereix cap confiança...

(*Candide,* París)

LA MUSICA

LA CRISI DE LA VIDA MUSICAL

Música i economia

«Quin any, quin any!», es planyia l'altre dia un dels nostres col·legues parlant del resultat moral i econòmic d'aquesta temporada. Efectivament, aquest any no ha estat planer per a les organitzacions musicals i encara potser més difícil que els anys precedents. Davant d'aquesta situació, hom no es pot estar d'exclamar amb angúnia: Quines noves dificultats ens reserva l'any vinent per al manteniment de la nostra vida musical que és per nosaltres d'una importància capital per a tota la cultura en general de la nostra terra? Es evident que aquesta situació no pot durar i que arribarà un dia en què la música es trobarà al caire d'un abisme, en el qual no podrem evitar que s'enfonsi en una caiguda abominable. Arreu es poden veure els greus símptomes d'aquesta davallada fatal i creiem que és arribada l'hora de cridar l'atenció sobre un punt tan delicat.

Tothom convindrà que la música no pot viure al marge de l'actualitat de la nostra vida. La nostra visió del món que ens volta es troba massa afectada per la filosofia materialista per no veure els estrets lligams que hi ha entre la crisi de la música i la crisi econòmica que està patint tot l'univers. Però el que per damunt de tot cal elucidar ben clarament en aquesta discussió, és l'error que hi ha a interpretar únicament la música per l'economia i de lligar per sempre la sort d'aquella amb els trastorns de l'altra.

En totes les èpoques de la història hem pogut observar com les formes i el desenrotllament de la música entraven en el quadro de la vida social de llur temps. En els temps feudals, la música estava al servei de la societat. El gran Joan Sebastià enllestia cada diumenge una cantata per a l'ofici de la seva església i àdhuc el propi Mozart s'espremia el cervell per plaure als grans senyors del seu temps oferint ací una simfonia a un príncep alemany o austríac, allí una serenata a un ric burgès de la seva ciutat natal. Beethoven es trobà entre dues èpoques i obrí el camí als grans virtuosos com Liszt i Paganini que troben en la jove i fervent burgesia llur públic en les sales de concert. Finalment, Wagner és el digne representant de la primera fase de l'imperialisme alemany, ple de consciència de si mateix però portant ja en el seu si els gèrmens de la seva destrucció futura.

Aquesta ràpida ullada sobre la història ens permet establir la conclusió que mai no manca un estat d'equilibri entre l'estructura de la societat i la música i que la vida musical no podria existir sense aquesta coincidència. Allò que cal és trobar aquesta coincidència entre la realitat social i econòmica de l'actualitat per una banda i de l'organització de l'art per l'altra. Sols situant-se des d'aquest punt de vista és com creiem possible trobar un remei a la crítica situació de la música. L'anàlisi de la realitat tal com és ens ha de fer veure quines són les institucions musicals que es troba en condicions de mantenir, a fi de poder establir aquesta coincidència, aquest equilibri del qual acabem de parlar. I, diem-ho tot seguit, és per això que no veiem tant els motius de la crisi musical en la crisi general del món com en aquesta manca de coincidència. En altres paraules: en la nostra vida musical d'avui dia es pensa massa encara en les nocions d'una època passada; es conserven encara massa les formes d'organització superades; hom s'ocupa massa poc encara de reorganitzar les institucions musicals d'acord amb les exigències econòmiques i artístiques del nostre temps. No cerquem doncs al defora el culpable d'aquest estat de coses abans d'haver realitzat tot el que encara ens resta a fer dintre d'allò que està al nostre abast.

* * *

Hem pogut observar alguns fenòmens que ens semblen ben característics i dels quals un dia o altre n'haurem de derivar conseqüències generals: mentre que les sessions de nit del Liceu i dels diferents concerts als quals pot assistir el públic durant la temporada, sols troben, en general, un concurs més o menys insuficient i ben sovint deplorable, hi ha una mena de sessions en què el Palau de la Música Catalana es veu ple de gom a gom: són, per esmentar només dos exemples, les de l'Associació Obrera de Concerts i de l'Associació de Música «da Camera». Gairebé el mateix s'esdevé amb les representacions de tarda del Liceu i els concerts de la Banda Municipal. L'explicació d'aquest fet que pot semblar estrany consisteix, en els darrers exemples esmentats, en els preus econòmics i àdhuc en l'entrada lliure. En el cas de les dues associacions esmentades es tracta de dues entitats que saben atreure un nombre respectable d'auditors regulars. L'una pel fet de donar als seus membres la seguretat de conèixer en general els millors intèrprets mundials i obres interessants, sobretot modernes. L'altra per comptar prop de tres mil socis — fet que li dóna una importància única en tot el món — units per un mateix sentiment social i un mateix interès de cultura i de perfeccionament interior. En les dues organitzacions, tan diferents en llur finalitat i en llurs components socials, la quota anual no és considerable en relació amb el que proporcionen a llurs membres.

Realment, aquests fets són ben coneguts. Però ens interessava de presentar-los en el curs del nostre estudi com a símptomes dignes d'ésser meditats, per provar amb ells que a Barcelona hi ha llocs en què, malgrat tot, l'economia no ha arribat encara a matar la música.

Per a nosaltres és cosa indiscutible que la vida musical depèn únicament de les formes de l'organització del públic. La ressonància per exemple que troba arreu del poble la Banda municipal, ens demostra que hi ha un error absolut en parlar d'una «fatiga de la música». Ben al contrari: el poble català, dotat d'un tal sentiment natural de la música, com ens ho prova el seu bell folk-lore cada vegada que explorem els documents de la seva història musical; aquesta ciutat de Barcelona que s'arrenglera entre les metròpolis del continent, podria sostenir una ben rica vida musical, malgrat l'economia, malgrat la ràdio i els discos, malgrat, àdhuc, els trastorns de la vida política.

OTTO MAYER

La vida musical a Barcelona

Tota una nit dedicada a recitals de piano és avui un risc més perillós que abans. L'alçària aconseguida en la perfecció de la tècnica pianística, la divulgació de les millors produccions artístiques del nostre temps per mitjà dels discos i la ràdio, ens autoritza un criteri exigent per jutjar un pianista que reclama l'atenció durant unes hores. Jan Smeterlin se'ns presenta amb un programa convencional en el darrer i concorregut concert de l'Associació de Música «da Camera». Fem la coneixença d'un artista que disposa d'una tècnica esplèndida per a dominar les peces més difícils de la literatura del seu instrument. Però la virtuositat sola no ens pot acontentar si no es combina amb una veritable musicalitat, amb un respecte pels grans mestres guanyat per una coneixença íntima de llurs intencions i de les lleis de l'estil. L'execució d'una sonata de Mozart no s'ha de regir per les mateixes lleis que una sonata de Chopin. Les vacil·lacions del temps i el cant llarg i pedalitzat de les melodies poden ésser permesos sortint d'un impuls romàntic respecte a la darrera. Mozart és un fill del racionalisme. Les seves obres demanen claredat dels contorns, un temps rigorós, una transparència del teixit melòdic i harmònic. Smerterlin és un virtuós en el sentit bo i dolent de la paraula. Es deixa dominar per la seva virtuositat pianística en lloc de subordinar-la al seu sentit de l'estil. Uns aplaudiments amistosos premiaren les execucions desiguals del concert.

O. M.

Jan Smeterlin

—Que té mal de queixal, senyora Tereseta?

—No; m'he mossegat la llengua enraonant.

—Així és un accident del treball.

(*Gringoire,* París)

GUTEMBERG, S. A.
Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze Tintes i Utillatge per les
Arts Gràfiques
Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

RICINO GOLOSO DELICIOSO PURGANTE

LA GEPERUDA PEL CARRER
Té la cara bonica; desperta admiració i llàstima al mateix temps. Aquests defectes tan perjudicials per a les senyoretes poden evitar-se amb el tractament racional científic comparable al del jardiner que corregeix els defectes de l'arbre jove.
Unica casa especialitzada per als casos d'Escoliosis, Cifosis, Lordosis i Encorbats
COTILLERIA ORTOPÈDICA CIENTÍFICA
LA ESCOCESA
17, Hospital, 17. - Tel. 23474 :: 133, Hospital, 133. - Tel. 20433
BARCELONA

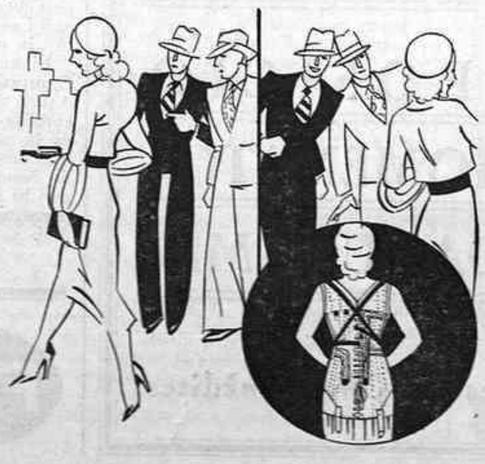

IMPRESOS COSTA
Nou de la Rambla, 45
BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006